NEMZETI ÚJJÁSZÜLETÉS ÉS SAJTÓ

Írta:
ZSILINSZKY ENDRE

A TÁLTOS KIADÁSA.
1920.

„ÉLET” IRODALMI ÉS NYOMDA R. T. BUDAPEST, I., FEHÉRVÁRI-ÚT 16.

Előszó.

E rapszodikus feljegyzések csaknem teljesen a román megszállás idejéből valók. Mikor még a keresztény sajtó nem indulhatott meg és kérdéses volt, mikor fog megindulni: úgy gondoltam, nem fog ártani összefoglalóin » keresztény magyar közvélemény elé tárni a sajtókérdés roppant jelentőségét és bonyolult összefüggéseit a magyar nemzeti és faji reneszánsszal. Mivel azonban a keresztény újságok mégis hamarosan megkezdhették — ha egyelőre ellenségtől cenzurázottan is — nehéz harcukat létükért s a magyar megújhodásért, nem gondoltam többé feljegyzéseim kiadására.

Most azonban fájdalommal látom, jórészt a papírhiány és a megoldatlan problémák soha nem látott özöne nem engedik, hogy a keresztény sajtó *világnézeti horizontja* kellőkép-. pen kiemelkedhessek a jelen mondhatatlan

nyomorúságából és nyomasztó napi gondjaiból. Ezt a világnézeti horizontot igyekszem én itt megvonni az augusztusi idők vázlatszerűségéve! A születési körülmények mentsék szerény írásom rendszerbeli hiányosságait.

E mentegetődzésem azonban csak a *formára* vonatkozik, a *lényegre* nem. Tudatosan terjeszkedtem ki állami és társadalmi életünk vázlatos szellem- és erkölcsrajzára, gazdasági rendszerünk és belső erőviszonyaink, valamint a zsidókérdés lényegére, mert szilárd meggyőződésem, hogy semmiféle társadalmi kérdést sem szabad *racionalista* módon a nagy szerves egészből kiszakítottan tárgyaiul. A magyar sajtó kérdésén keresztül-kasul szövődik több-kevesebb jelentőséggel az életnek úgyszólván minden szála s aki azt hiszi, hogy a sajtót gyökeresen meg lehet reformálni *merő sajtóreformmal,* az elfelejti, hogy a sajtó annyira kiszakíthatatlan szerves része a társadalomnak, miképp *igazán, belsőleg* és *tartósan* csak akkor formálódhat át, ha az egész társadalomba *új lélek* költözik. Nem véletlen például, hogy Széchenyi Istvánnal kis munkám terjedelméhez képest hosszasabban foglalkozom, és nem is pusztán annak a mélységes rajongásnak következménye, mellyel az ő gigantikus alakja iránt úgyszólván gyermekkorom óta viseltetem.

Hanem Széchenyi bukásától számítom a magyar dekadencia kezdetét és az ő szellemi, erkölcsi örökségének könnyelmű elherdálásában látom sajtónk későbbi lezüllésének is baljós csiráját.

A sajtóreformra és a destruktív sajtó könyörtelen letörésére szükség van, mint chininre a lázas betegnek. De pusztán chininnel a lázat *csak csillapítani* lehet, *gyógyítani nem;* csillapítani, hogy közben a betegség oka gyökeresen kiküszöbölhető lehessen.

Új közszellem, megújhodó faji lélek: új magyar ember: ez az iránytűje kis csolnakomnak az élet tajtékzó hullámain.

ELSŐ RÉSZ.

Mikor a magyar nemzet 1848 március 15.-én Petőfi, Jókai és Vasvári vezérlete alatt forradalmi aktussal kivívta a sajtószabadságot, természetesen senki sem sejtette, hogy ebbői az egészséges magból Európa egyik legerkölcstelenebb sajtója fog kisarjadni és nyomán a magyar nép elkerülhetetlen lezüllése.

A sajtó mindenütt hatalom, de Magyarországon fokozottan az. A magyar átlagember aránylag kevés könyvet olvas s ha olvas is, főleg szépirodalmat. Foglalkozásának legszűkebbre szabott keretein kívül komoly szakkérdésekkel, közgazdasági és egyéb részletproblémákkal nem szeret bíbelődni. A hiányos képzettséggel, hiányos tájékozottsággal együtt jár a gondolkodásnak és érdeklődésnek s nagy általánosságok körül való mozgása s az általánosságoknak jelszavakká való kövülése. A jelszavak pedig közkedveltségnek

örvendő keskenyvágányú pályák, melyeken olcsó barnaszénnel fűtött rozoga, sokat pöfögő és füstölő, de annál kevesebbet haladó vicinális elmemasinák pompásan el-elkanyarognak. A magyar átlagembernek több az újság, mint a németnek, mert kevesebb könyvet olvas. Az újság számára könyvet is helyettesít, abban tehát mindent meg akar találni, ami szellemi érdeklődésének körébe vág. De mindent úgy akar benne megtalálni, hogy képzettsége, ízlése, érdeklődése minél könnyebben megemészthesse. Mivel pedig ízlése, érdeklődése és képzettsége egészben véve föiszínek, általánosságok, formák és jelszavak körül mozgó, általánosságok, jelszavak, formák és színek elégítik ki legkönnyebben újságolvasó igényeit is, politikában, közgazdaságban, irodalomban, művészetben és tudományban egyaránt. A magyar sajtóra nehezebb és nagyszerűbb szerep várt, mint a nyugati haladottab államokéra éppen a magyar kultúra és társadalom elmaradottsága, a magyar élet fejletlensége s a magyar tömeglélek sztandardja révén. A sajtónak kellett volna pótolnia azt, amit vergődő századok elmulasztottak s amit a 67 utáni korszak modernebb közgazdasági, közoktatási és szociális intézményei, gazdasági és kulturális nekilendülése egészen behozni már az idő rövidsége miatt sem tud-

hátiak. A sajtónak kellett volna siettetnie és kiegészítenie közvetlenül és közvetve a magyar nép nevelését.

Ehelyett éppen az ellenkező történt: a magyar sajtó végig megtartotta és gyakorolta ugyan a magyar tömeglélek felett való kivételes, a nyugati viszonyokhoz képest túlságos hatalmát, de a magyar nép erkölcsi és végeredményben szellemi lezüllesztésére gyakorolta.

*

Reális politika csak az, mely a való fűzfájában keresgéli össze a lehetőségek vesszőit s azokból igyekszik fonni a jövő kosarát.

Az csak természetes és helyes volt, hogy a magyar sajtó nem holdbeli lényekkel, azok képzelt erényeivel számolt, mikor 67 után modern újságot kezdett írni, hanem a magyar olvasóközönség tényleges lelki alkatával és műveltségbeli színvonalával. Végre azon a tényen, hogy Magyarországon kevés komoly könyv íródik és még kevesebb olvasódik, máról-holnapra édes-keveset változtathatott. Sem a magyar jelszó- és formaimádaton, sem az általános szaktudás színvonalán, sem a közgazdasági érzéketlenségen. A tényleges állapot bázisára kellett a sajtónak is helyezkednie, ha egyáltalán eredményt akart és várt.

Igen, ha a magyar ember kevés könyvet

olvas, ám legyen neki főolvasmánya az újság — egyelőre; de adjunk neki abban igazi tudást, jő impulzust, becsületes útbaigazítást. A magyar sajtó azonban hamis értékeket, áltudást, ferde eligazítást nyújtott a magyar tömegléleknek. Igen, ha a magyar ember esküszik az alkotmány betűjére, a formát többre nézi a lényegnél, csengő jelszó nélkül nem tud élni, ám kíméljük — egyelőre — e gyöngéit; de jelszavakban és formákban is igazi árút csomagoljunk számára, ne hamisat, egészségeset, ne rothadtat. A magyar sajtó ellenben a magyar nép legjobban dédelgetett szimbólumaiba és jelszavaiba pokolgépeket csempészett be. Igen, a magyar tömeglélek irtózik a szakszerütől, a száras számtól, kevés érzéke van a közgazdasági problémákhoz, ezért a szakszerűséget kellemes formával kellett volna enyhíteni, számot és közgazdaságot fokozatosan adagolni. A magyar sajtó ellenben igyekezett konzerválni ezt a számiszonyt, ezt a közgazdasági érzéketlenséget, sőt kamatoztatni, jói tudván, vagy legalább ösztönösen érezvén, hogy minden hatalomnak éppen a gazdaság a legfőbb tartó oszlopa. Igen, a magyar ember szereti a csínt, a tetszetős formát, a dolgok művészi beállítása jobban leköti érdeklődését mint a tudományos, a jogi jobban mint a természettudományos, a poli-

tikai jobban mint a közgazdasági, az általános jobban mint a szakszerű- Mindez azonban nem indokolja a magyar sajtó túltengő kétes értékű szépirodalmárkodását a tudomány és a szakszerűség rovására, még kevésbé indokolja e szépirodalom léhaságát és rothadt erkölcsi levegőjét, nem indokolja a magyar sajtó mesterségesen tenyésztett féligazságait, sem nyegle áltudományos zsargonba burkolt egész hazugságait, nem indokolja a magyar sajtó cinizmusát, erkölcsi érzéketlenségét, műveltségi színvonalának vékonypénzű lexikonszerűségét, sem az egész világon példátlan szemérmetlenségét, nem indokolja a revolver-zsurnalizmus bürökerdejét, sem azt a nyilt vagy burkolt bűnpártolást, melyet a magyar sajtó Budapest bűneivel és becstelenségeivel szemben véghezvitt, nem indokolja azt a vérlázító türelmetlenséget és gyűlölséget, melyet a magyar sajtó a törzsökös magyar fajjal, annak egész lelki berendezésével, szellemi és erkölcsi világával szemben évtizedek óta tanúsít és legkevésbé indokolja az eszményiség, a vérré vált, az idegrendszerbe beedzett igazi nemzeti érzés tökéletes hiányát. Szóval a magyar nép faji gyöngéi, hiányai és bűnei csak kétféle értelemben véve okai annak a förtelmes sajtókloakának, mely Budapest és az egész Magyarország aláaknázott földjében

úgyszólván a mai napig szabadon és büntetlenül hömpölygette piszkos hullámait s hordta szerte a romlás csiráit, hogy t. i. ez a sajtórendszer föl nem épülhetett volna a magyar gyöngeségek, hiányok és bűnök nélkül és hogy a magyar nép tűrte egy lelkétől merőben idegen sajtó hatalmi túltengését és garázdálkodását.

Nem a magyar faj szelleméből, erényeiből és bűneiből nőtt ki szervesen ez a sajtó, hanem idegen faji szellemből, de mélyen beleágyazva a magyar faj gyöngéibe és bűneibe és csakis a bűneibe és gyöngéibe bocsátva gyökereit a magyar fajnak.

Ez a sajtó a magyar nép lelki világából csak az iránt érdeklődött, ami abban rossz, csak arra épített, ami benne elvetendő és kiirtandó lett volna: a magyar tömegléleknek nem az erőivel kalkulált, hanem a repedéseivel és gondja volt rá, hogy ezek a repedések minél jobban kimélyüljenek és kiszélesbedjenek, Ez a sajtó érzéki narkotikumokkal bódította el olvasóit, hogy kedvére vájkálhasson piszkos kezekkel a szegény magyar nemzet sebeiben és háborítatlanul végezhesse mindazt az operatív beavatkozást a magyar nemzet élő testén, amire profitja és hatalma érdekében szüksége volt.

* 1919 aug.

El vagyok készülve a jogosulatlan általánosítás vádjára. Úgy érzem azonban, hogy az októberi forradalmat megelőző hónapok és az októberi forradalomtól a kommün bukásáig terjedő idő sajtótermékei minden jóhiszemű, világos fejű ember szemeit föl kellett nyitották légyen. Igenis ez volt a magyar sajtó *általános* képe mostanig: ami benne jónak, becsületesnek, minden izében hazafiasnak és magyarnak végig megmaradt, az a *kivétel.* S ha valaki azzal akarná védelmébe venni a sajtót, hogy éppen az októberi forradalmat megelőző és azt követő hónapokban a sajtó is a tömegek kíméletlen, burkolt és nyilt terrorját nyögte, erre egy kérdéssel válaszolok. Hogyan van, hogy a *Budapesti Hírlapot* sem a korábbi tömeghisztéria nyomása, sem a későbbi terror nem tudta eltéríteni a nemzeti politikában elfoglalt elvi álláspontjától? Mikor Károlyi jött, a *Budapesti Hírlap* a pártpolitikában félreállott útjából, mondván: ha tudja, csinálja. De a nemzeti gondolatból, a nemzeti gondolat élő erejében való hitéből, Magyarország évezredes megszentelt jogaiból és igényeiből, a magyar faj hivatásának s Magyarország természetes egységének fennen hirdetett igazából *Rákosi Jenő* kezén egy jotta sem sikkadt el, A *Budapesti Hírlap* egy percig sem hirdette a Károlyi-Jászi-féle átkozott

lemondás politikáját Magyarországnak „leg-alább” gazdasági együvétartozóságáról, sem a Jászi-Károlyi-Kunfi-féle gyászos eredményű pacifizmust és antimilitarizmust. A *Budapesti Hírlap* nem ujjongott a *„végre* elért nemzeti szabadságon” és „függetlenségen”, mikor Magyarország kétharmad részére idegenek tették bocskoros lábukat és nem kurjongatott a Kunfi Zsigmondokkal, Pogány Józsefekkel az ezeréves magyar történelemnek utcai söp-redék által rendezett korai halotti torán; a győztes antant előtt való hízelgésből és tola-kodásból nem csinált külpolitikai rendszert; nem segített a magyar nép ellenségeinek a magyar nemzet elrágalmazásában; nem segí-tett a csőcseléknek a szerencsétlen német nép káromlásában, nem tekintette nemzeti vív-mánynak Mackensen tábornagy gyalázatos elfogatását ugyanabban az időben, mikor Heltai Viktorhoz, a dicső forradalmi város-parancsnokhoz heteken keresztül hozzá sem mertek nyúlni; nem űzött hőskultuszt katona-szökevényekből, a háború bujkáló gyáváiból; nem hirdette becstelen öngyalázkodással, bogy ezeréve kínozzuk ebben az országban a más-nyelvűeket, holott jórészt éppen a magyar sajtó korábbi tapintatlan és türelmetlen ál-sovinizmusa idegenítette el tőlünk nem ma-gyar nyelvű honfitársainkat; és nem készí-

tette a lelki és politikai talajt a Kunfi Zsigmondo!»·, Kun Bélák, Szamueli Tiborok, Rabínovics Józsefek, a Kohn-Kerekesek és Korvin-Kíeinék rémuralma számára. A magyar sajtó túlnyomó nagy többsége ellenben mindezt megtette s ezzel bebizonyult, hogy az a türelmetlen álsovinizmus, mely a, magyar hírlapírás túlnyomó részében az októberi forradalmat közvetlenül előkészítő hónapok előtt már évtizedek óta terjengett, merő szó volt, a magyar nép hiúságának és egyéb gyöngéinek félkézzel való legyezgetése, mialatt a másik félkéz — az igazi, a Jákobé — titokban a nemzeti gondolat, a nemzeti kohézió, a nemzeti alkotó erő aláaknázását végezte s gyújtózsinór után tapogatott.

*

Visszafelé forgatva a magyar újságírás történetét a forrásáig, nagy elmékre és nagy szívekre bukkanunk, melyekből bőven és tisztán buggyant föl az eredeti magyar szellem vize. Széchenyi István, Kossuth Lajos, Szemere Bertalan, Pulszky Ferenc, Kemény Zsigmond államférfiak, írók és tudósok, a magyar nemzet legjobbjai voltak a magyar publicistika első mesterei. Szomorú a múltnak ez a felsőbbsége a jelennel szemben. Vájjon hány Jászi Oszkár agyát kellene egyesíteni, hogy

azokból a Kemény Zsigmond koponyája kerüljön ki? Pedig Jászi Oszkár még a legfelkészültebb és a legtartalmasabb publicisták egyike volt a közelmúltban! És ugyan hány újságíró szívet kellene összehordani, hogy belőlük a Kemény Zsigmond nagy szíve kerüljön ki?!

Bizony nagyot zuhantunk. Ezt a liberális magyar sajtó rajongói is — ha ugyan vannak ilyenek jóhiszemű magyar emberek között — be kell, hogy ismerjék.

És az okok?

Alig van nehezebb feladat egy társadalmi jelenség felboncolásánál. Már t, i. olyan felbontásánál, mely komoly eredményekre is vezessen. Ha valahol nincsen helye a |szerencsétlen *egyvágányú* racionalista gondolkodásmódnak, úgy éppen a társadalmi jelenségek vizsgálatánál nincs, lévén ezek túlon-túl sokrétű dolgok ahhoz, hogy egyetlen okkal megfejthetŐk lennének. „A háború okai a németek, üssük tehát a németet, még minden jóra fordulhat" — hangzott a bölcseség nem is olyan régen. „A háború oka a német angol gazdasági konkurrencia, tehát nekünk alapjában semmi közünk a háborúhoz". „Minden bajunk forrása Bécs, csapjuk el magunktól Ausztriát, mindjárt boldog lesz a magyar". „Minden gazdasági elmaradottságunk oka a

közös vámterület, nossa csináljunk önálló vámrendszert, azonnal lesz iparunk”. „Minden bajnak az az oka, — esküdtek egy évvel ezelőtt az emberek — hogy nem általános a választójog, ide aszal az általános titkossal, hadd legyen végre boldog a magyar”. „Minden baj forrása a kapitalizmus, esküdtek százezrek még pár hónap előtt, nosza csapjuk el a kapitalizmust, hadd jöjjön az Eldorádó”. „Minden baj forrása egyesegyedül a zsidó — mondják ma szintén százezrek, sőt milliók, — míg a zsidókat ki nem kergetjük, nem lesz boldog a magyar”.

Emberek, osztályok és nemzetek ekként fecsegnek és így keresik a bajok gyökereit mindig magukon kívül és így keresik a bölcsek kövét mindig a saját tiszteletreméltó személyükben. Hogy is mondja csak Hamlet: „Sok oly dolog van égen és ég alatt, miket te még nem értesz ó Horáció”. Bizony sok. Bizony az élet szövevényesebb és zavarosabb, mint ahogy azt a legzavarosabb fejű ember elképzeli. Az élet legkezdetének magányos sejtecskéje is határtalanul bonyolult a vaksi emberi ész előtt és végeredményében megfejtetlen egyenlet. Hány ilyen megfejtetlen egyenlet az ember, aki megszámlálhatatlan sejteknek titokzatos összeműködése! És hány megfejtetlen egyenlet a

társadalom, melyben annyi és annyiféle ember él, gondolkodik, érez, dolgozik, henyél ée lábatlankodik, és melyben az embereken kívül sok más is, úgyszólván minden, ami a földön él, mozog, van, beletartozik?!

Gyorstalpalókra szükség lehet, de a gyorsprófétákból, kik a világot akarják csodaszereikkel — ripp-ropp — megfejelni, éppen elég volt a szegény magyar földön.

Azt könnyen megállapíthatja minden normális ítéletű ember, hogy a magyar sajtónak döntő része van a magyar nép erkölcsi lezülfésében, nemzeti elernyedésében, a magyar állam szétdarabolásában és hatalmi letörésében. A két forradalom közti idők azt is kétségtelenül beigazolták, hogy ez a sajtó szellemében a magyar nép lelkétől egészben véve idegen volt.

Mik az okai, hogy az egészséges és pompás magból sarjadt magyar sajtó ilyenné, ilyen romboló hatásúvá fejlődött?

A valóságban egymáson keresztül-kasul ható okok tömkelegét az áttekinthetőség kedvéért három csoportba sorolhatjuk. Ezek:

1. A sajtó kapitalizálódása.
2. A zsidóságnak a sajtóban való túlsúlyra jutása.
3. A magyar faj bűnei, gyarlóságai és mulasztásai.

1.

Λ magyar sajtot is az a nagy, hazafias nekibuzdulás teremtette, mely a bécsi gárdisták irodalmi mozgalmával, *Kazinczy* Ferenc apostoli munkájával kezdődik a XVIII-ik század második felében és a Széchenyi István vakító géniuszában éri el zenitjét. Tiszte, apostoli szellemek, rajongók, mártírok a magyar újságírás első mesterei, Az ő idealizmusuknak, önzetlen nagyotakarásuknak, az ő magasröptű szellemüknek nemesi pecsétjét viseli a régi magyar újságírás, Ezekben az időkben egészen a kiegyezésig, míg börtön és üldöztetés járt a nemzet érdekébe,», emelt szabad szóért s míg arányaiban és technikai berendezkedésében a nyomda KCDH igen volt több kézművesi műhelynél, az újságírás bizony mint tisztán gazdasági vállalat síig jöhetett szóba. Ezt a régi magyar újságírást *elsősorban erkölcsi* erők fűtötték és tartották fenn, a vesződséges üzleti oldalát pedig úgyszólván elnyelte a magasra tűzött célok szolgálatába állított előkelő írói munka. Még Kemény Zsigmond hatalmas publicisztikai működésé nek idejében is felette kezdetleges és differenciálatlan a magyar nemzet társadalmi élete. A kiegyezésig áilamférfiaink többnyire írók is, sőt újságírók; az írók újságírók, sőt ki-

adók is. Az élet igényeit kevesebb ember kevésbé megosztott munkában látja el, mint később. A politika maga is egyszerű, a társadalom gazdasági élete fejletlen, a mai bonyolult gazdaságpolitikai problémák szinte áttekinthetetlen labirintusa még alig-alig hogy előre veti árnyékát, a politika gazdasági tényezőinek döntő fontossága nem ment még át az emberek vérébe, a modern forgalom technikai és pénzgazdasági eszközei még nem végezték el a maguk átfogó centralizáló munkájukat, az ország szekere jó öreg patriarkális kerekein nehézkesen, de jó kezekben a viszonyokhoz képest meglehetős biztonsággal döcög előre. Mindez megváltozott a kiegyezés után. A nemzeti és gazdasági béklyók lehulltával gyors tempóban indul meg az élet differenciálódása minden irányban. Kovásza ennek az általános differenciálódási folyamatnak a kapitalista gazdasági rend kibontakozása. Természetesen a sajtó sem vonhatja ki magát az élet egyetemes összefüggéséből. A sajtószabadság véglegessé válásával a hírlapírás megszűnt martirium lenni s ezzel megállott benne az erkölcsi kiválogatódásnak ez a legszigorúbb rostája is. Az élet gyors rétegeződésével, gazdasági kibontakozásával, a foglalkozási ágak elhatárolódásával, a szellemi és fizikai munka tervszerű, modern meg-

oszlásával az újságírást sem dominálhatták többé, annak még publicisztikai részét sem, a nemzet politikai vezéregyéniségei és írói: az újságírás a nemzet társadalmi életének kezdetleges egységességéből kiválik, a saját vágányaira kerül s ott mint külön foglalkozás, kenyérkereseti életpálya, hivatás, üzem és vállalkozás a maga különálló, autonóm életét kezdi élni.

A társadalmi fejlődés egyetemes sodra az újságírás belső szerkezetét is megváltoztatja. A régi sajtó műhelyüzeméből, melyben a gépnek még alárendelt szerepe van, a rotációs gépek nagyüzeme fejlődik, a testi és szellemi munkások nagy számával, az újságírás szerkesztői és kiadói ügykörének határozott kettéválásával, minden szellemi és fizikai részmunka specializálódásával, pontosan keresztülvitt munkamegosztással.

E gyökeres átalakulás a magyar újságírás egész szellemére sem maradhat hatás nélkül. Az újságot egyfelől mások kezdik írni mint régen, nemcsak egyénileg mások, de többnyire más társadalmi rétegből valók, más műveltséggel, más lelki diszpozíciókkal rendelkezők, más világnézetűek. A publicisztika is kisiklik a régi, kiváló *műkedvelők,* a nemzet politikai és írói kiválóságai kezéből és *szakemberek* kezére kerül. Ezek a szakemberek

pedig talán több formakészséggel, több mesterségbeli felkészültséggel, több toœeglélektani szimattal, de kevesebb emelkedettséggel, kevesebb egyéni súllyal, kevesebb erkölcsi önállósággal, a tömeghangulatokkal és tömegtévedésekkel szemben kevesebb ellenállóképességgel írnak, mint a régiek. Ez az új szakpublicisztika már nem társadalmi súlyt képviselő kialakult politikai egyéniségek megnyilatkozása, kikkel szemben a régi kis újságvállalat szerényen meghúzódott, hanem egyszerű munkásai a nagyon is megtollasodott újságvállalatnak, amiket természetesen mindenekfelett az újságnak kelendősége érdekel és vezet s akik a hatalmas kiadóval szemben, akitől exiszteneiájuk függ, szerényen kénytelenek magukat vigyázzba helyezni. A publicisztika fajsúlya minden formabeli tökéletesedés mellett is tagadhatatlanul csökken. Ezzel szemben az újságnagyüzem kibontakozásával az újságírás üzleti része súlyban, jelentőségben szédületesen megnövekedik és lassan-lassan a gyöngülő fajsúlyú hírlapírómunkát teljesen a karmai közé keríti. A tőke, a tőke érdekei, a tőke profit szomja, a tőke erkölcse és világnézete lesz úrrá az újságírás felett.

Mindez eddig megfelelne az általános európai kapitalista fejlődésnek. Az elté-

rés az európai viszonyoktól ott kezdődik, hogy

1. az a kapitalizmus, mely úrrá lett a magyar újságíráson, az általános európai tőkés rendnek egy elfajult típusa;

2. hogy ez a magyar kapitalizmus az ország lakossága túlnyomó részének csak asszisztálása, de nem komoly részvétele mellett jött létre.

A természetellenes a modern magyar gazdasági élet kialakulásában az, hogy Budapesten túlságos gyorsan fejlődött és túlságos mohón terpeszkedett el ez az új kapitalista rend, a vidék pedig túlságos lassan, vagy éppen nem kapitalizálódott s ezzel Budapesttel szemben végzetesen lemaradt.

Budapesten és egy-két Budapestet utánzó nagyobb városban bizonyos kellemetlen *gyorskapitalizmus* fejlődött ki. Az amerikaiasságnak furcsa paródiája: amerikaiasság amerikai méretek és lehetőségek nélkül; amerikai bűnök amerikai erények nélkül. Az amerikai határtalan anyagbőségből és a termelés mesebeli arányaiból folyó *természetszerű* gazdasági kinövések *természetellenes* jelenségek egy szegény ország kisméretű és szegényes termelésében. Az amerikai Egyesült-Államok szédületes gazdasági eredményei mellett eltörpülnek a nagy amerikai gazdasági bűnök, a mi

nyomorúságos termelési eredményeink ellenben ki sem látszanak a gardasági korrupció undok bürökerdejéből«

Aki külföldön járt, főleg Németországban és az északi germas államokban, gyakran volt alkalma pirulni megjegyzések miatt, melyeket s magyar néppel különben melegen rokonszenvező németek, *angolok,* dánok, svédek, norvégek, hollandok a magyar gazdasági élet hiányos szolidságáról és közmondásos megbízhatatlanságáról ejtettek.

Valóban, Budapestet nem művészek, hanem spekulánsok építették. Ext a várost *nem* komoly várospolitikusok, hanem spekulánsok irányították. Itt a kereskedelmet nem komoly dolgozó üzletemberek, hanem spekulánsok dominálták. Ebben az országben nem felcseperedett birtokosok vették az eladásra kerülő közép- és nagybirtok javarészét, hanem felhízott spekulánsok, még a szegény, földéhes napszámos kezére is többnyire spekulánsok útján kerültek a sovány parcellák. Ebben az országban évtizedek óta tombol a világ legszemérmetlenebb lakásuzsorája és telekspekulációja, a háborúban és a forradalmakban hajmeresztő méreteket öltött az ezerfejű lánckereskedelem és árdrágítás. Itt a legtöbb gazdag ember nem produktív munkával, hanem merő spekulációval, meglévő

értékeknek más zsebéből a saját zsebbe való átbűvészkedésével kereste vagyonát. Ebben a városban a világ minden részéből kivetett söpredék helyet, megélhetést, sőt vagyont és gyors érvényesülést talált. Ez a város a háborúban, a forradalmak alatt és között olyan *förtelmes új vagyonarisztokráciat* termelt, amelyhez foghatót aligha tud felmutatni más nagyváros fejlődéstörténete.

Ez a fenékig rothadt, méreteiben, felépítésében, belső szervezettségében, produktivitásában fejtetlen, kinövéseiben és bűneiben túlfejlett budapesti kapitalizmus nőtt a nyakába a magyar újságírásnak s ha a hírlapvállalatok tőkeerejének túlsúlyba jutása a tulajdonképeni hírlapírással szemben természetes és általános európai jelenség is, a tőkének *ilyen* forrásokból való halmozódása annál kevésbé természetes. De az aztán már igazán természetellenes, hogy egy ilyen betegen fejlett kapitalizmussal szemben a magyar liberális politikának egy szava alig volt, hanem továbbra is beburkolta magát a liberalizmus ásatag jelszavába s irtózással fordult el az állami beavatkozásnak még a gondolatától is, mely a gazdasági életbe lett volna hivatva beleszólni. A „szabad-verseny” — sóhajtották áhítattal legkiválóbb, igazán európai stílusú államférfiaink is. Éppen ez a szerencsétlen libera-

lizmus volt az egyik kritikus pont, amelyen a régi magyar politikának meg kellett botolnia. Az egész művelt világ régen túl van rajta. Németország állampolitikája és tudománya már egy jó félszázada szakított a gazdasági liberalizmus szerencsétlen vesszőparipájával és minden irányban a kérlelhetetlen állami beavatkozás elvi álláspontját vallja és gyakorlatát követi. Minő eredménnyel, azt mindenki tudja.

Hogy a radikálisoknak, „progresszíveknek”, „szabadgondolkozóknak”, mindenfajta pacifistáknak, antimilitaristáknak, különbözőképpen cégjelzett szabadkereskedő álszocialistáknak és mindenfajta üzéreknek kapóra jött ez a hagyományos magyar liberalizmus, az csak természetes. S hogy a sajtóban is ezért az állami be nem avatkozásért éltek-haltak, az is magától értődő.

Miután a sajtó a nemzeti élet egyik sorsdöntő faktora, Magyarországon különösen, miután a sajtószabadság nem magánjog, hanem közjog, melynek csak a közjó érdekében szabad érvényesülnie, miután ez a sajtó a dolgok természetes fejlődése során a tőke hatalmába került, ez a tőke pedig a dolgok természetellenes fejlődése folytán gyökeréig rothadt: a magyar sajtót a tőke fojtogató karmai közül erélyes és messzeható állami

beavatkozással ki kellett volna szabadítani. Ez máig nem történt meg.

2.

A magyar sajtó kapitalizálódásábaa tulajdonképen már benne van a zsidóság előnyomulása. A kapitalisztikus fejlődésnek az egész világon kovásza a zsidóság.* Magyarországon nagy arányszámánál (mely a világ összes államai között a legnagyobb) s a magyar a gazdasági, főleg kereskedelmi érzéketlenségénél fogva fokozottan az.

A zsidóságnak a tőkés gazdasági rend legsajátabb intézményeiben, a nagybankokban, a börzén, ipari és kereskedelmi nagyüzemekben vitt vezetőszerepe és hatalmi súlya nem maradhatott a sajtóra sem hatás nélkül, mint amely a modern nagy újságvállalatokban maga is a kapitalizmus alkotása.

Az 1910-i népszámlálás adatai szerint a magyarországi hírlapíróknak 50 százaléka zsidó. Ha ehhtez az 50 százalékhoz hozzávesszük a kikeresztelkedettek tekintélyes számát s a keresztény részből viszont leszámítjuk a kisebb jelentőségű, de nagyobb keresztény

* Lásd Werner Sombart, „Die Juden und das Wirtschaftsleben” c. művét.

arányszámú vidéki és nemzetiségi hírlapírást, úgy napnál világosabban előttünk áll a tény: a fővárosi, tehát az ország közvéleményének kialakulásában döntő hatású hírlapírók túlnyomó nagy többsége zsidó. Maga ez a felsőbbséges többség biztosítja a zsidóság irányító befolyását a sajtóra. De ehhez a közvetlen befolyáshoz hozzá keli adnunk a bankok, a tőzsde, a nagy kereskedelmi és ipari vállalatok, a városi tanács és a gazdasági és társadalmi élet egyéb zsidó túlsúllyal bíró hatalmi tényezőinek közvetett befolyását, hogy fogalmunk legyen arról a hajmeresztő aránytalanságról, mely a zsidóság ötszázalékos lakosság-arányszáma és a sajtóra, a társadalmi és állami életet alakító és irányító eme központi intézményre való tényleges befolyása között fennáll.

Nem szándékozom itt beleveszni a szokásos fajmagyar elméletek útvesztőibe, sem a zsidó faji sajátságokkal, legyenek azok akár jók, akár rosszak, bíbelődni nem akarok. Arra ezúttal semmi szükségem. Egyrészt a magyar nép tarka vérbeli összetételénél s a magyar népnek az országban lakó más néptörzsekkel való ezeréves együttélésénél fogva nem tartom sem lehetőnek, sem politikai szempontból szerencsésnek a *túlságos* exkluzivitást. Ha svédek, németek, angolok, franciák, olaszok

volnánk, akkor talán. Másrészt szilárd meggyőződésem, hogy bajainknak egyik legmélyebben fekvő oka az *a felelősségérzethiány,* mely ezeréve mindig másokban kereste a hibát. Igaz, a zsidó fajnak megvannak a maga átöröklött, nagy, kellemetlen hibái és bűnei, de nemesebb és hasznosabb dolog először a magunk hibáival és bűneivel tisztába jönnünk és leszámolnunk.

Azzal, hogy itt a zsidóságot szembeállítom a keresztény magyarsággal, nem azt akarom mondani, hogy zsidó és magyar összeférhetetlen dolgok, hogy a zsidóságot eleve ki akarnám zárni *a maga egészében* a magyar nemzet közösségéből. Jól tudom, hogy voltak és vannak zsidók nagy számmal, akik nemcsak példás hazafiak és nagyértékű munkásai a magyar ügynek, de a magyar faj lelkivilágába is bele akartak és bele tudtak olvadni. Sajnálatos azonban, ezt a mai magyar zsidóság tömegeiről nem lehet elmondani. Sőt világosan kiütközött sajtóban, irodalomban, művészetben, gazdasági életben, politikában egyaránt az a fejlődési tendencia, hogy minél jobban emelkedett a zsidóság vagyonban, súlyban, hatalomban, annál kisebb lett a Falk Miksák, Mezei Mórok és Vadász Lipótok százaléka s annál jobban erősödött a Bíró Lajosok, a Kéri Pálok, a Kunfi Zsigmon-

dok, a Jászi Oszkárok, a Hatvany Lajosok típusa, A zsidóság hatalomra jutva kezdte hangsúlyozni *a maga* mentalitását, *külön* látását, *külön* világnézetét, *külön életét,* itt-ott *külön céljait* is.

De még ha el is tekintünk ettől a tendenciától, vagy kétségbe is vonjuk annak általánosabb jelentőségét, már az a tény, hogy a zsidóság a maga 5 százalékával majorizálta a sajtóban a lakosság többi 95 százalékát, a társadalmi erők egészséges arányának s a magyar fajiságnak kétségtelenül súlyosan rovására ment.

Ne nézzük itt most, hogy éppen a zsidóság volt az, amely a lakosság 95 százalékával szemben túlsúlyra jutott a sajtóban, hanem maradjunk meg egyszerűen az 5 százalék és a 95 százalék számbeli aránytalanságánál. Még hogyha valóban nem is volna zsidókérdés, ha a zsidóság fajilag is tökéletesen beleolvadt volna a magyarságba, amint azt liberális zsidó részről hangoztatni szeretik, melyik nép venné jó néven, hogy egy 5 százalékot képviselő belső árnyalata, csoportja, osztálya, vagy akármije, *bármiféle kisebbségi kotéria* a legdöntőbb jelentőségű intézményeiben a nemzet 95 százalékos többségét majorizálja?! A székelyek bizonyára magyarok, még pedig a legmagyarabb magyarok ebben

a hazában. Az a megkülönböztetés, mely a székelyt a magyarral szembeállítja, bizonnyal jelentéktelen. Lettek légyen a székelyek hunnok vagy sem: *ma* a székely elnevezés a magyar faj egységében csupán történelmi múlt, történelmi távlat és nyelvjárás, semmi több. Mégis, ugyan mit szólna a magyar nép egyeteme ahhoz, ha ez a vele vérében, idegrendszerében, nemzeti akaratában, történelmében, világnézetében *egy* székelység máról-holnapra úgy ülne be az állami és társadalmi hatalom valamennyi pozíciójába, mint azt a zsidóság tette? Ha a börzén csupa székely „adna és venne”, ha a mindenható negyventagú tőzsdetanácsban elnöke kivételével csupa székely ülne, a nagybirtokok közel egynegyede volna székely kézben, az orvosok, a nagybérlők, az ügyvédek fele székely, a bankigazgatók, nagykereskedők, gyárosok túlnyomó része székely volna, az újságírás pedig egészen székely kézben összpontosulna?! Egészen bizonyos, hogy a magyar nép *nem székely* része látván ilyetén kisemmiződését s fajtája *töredékének* ilyetén túlfejlődését: dühbe gurulna és azt mondaná: elég volt; nem engedem, hogy a székely kisebbség egészen háttérbe szorítsa a magyar nép nem székely többségét s ezzel a magyar nemzet egész fejlődésének merő székely ízt és jelleget adjon. Pedig mellesleg

megjegyezve, ez az elszékelyesedés a magyar Faj eredeti vonásain úgyszólván semmit sem változtatna, a magyar faj belső erejének pedig csak javára válnék! Csakhogy ja zsidó azonkívül, hogy törpe kisebbség a magyar nemzeten belül: vérében, idegrendszerében, múltjában, múltjából beidegzett lelkiéletében és etikájában más, *lényegesen más,* mint a magyar. *Sokkalta* távolabb álló a velünk együttélő germán és szláv vagy latin néptöredéknél. A zsidóságnak ez a szédületes hatalmi előnyomulása mindenáron visszaszorítandó azért, mert a magyar nép — mint minden nép — az élet jogán ragaszkodik *saját* lelki életéhez és az o *saját* államában és társadalmában *saját* lelki életének döntő erejéhez.

Ne azzal a formai kérdéssel bíbelődjünk, faj-e a zsidóság a maga tömegeiben a magyar nemzeten belül, vagy sem, sem azzal az elméleti hiábavalósággal, destruktív-e a zsidóság *in abstracto* lelki felépülésénél fogva, végy nem. Hanem arra az el nem homályosítható és le nem tagadható *tényre* tegyük a hangsúlyt, hogy *minden faji, vallási csoport, réteg vagy osztály, mely fölvétetvén egy nagyobb népközosségbe, azon belül hatalmi túlsúlyra jut, destruktív in concreto.* Destruktiv azért, mert a fölvevő nagy többség eredeti faji szellemét,

annak fennmaradását és érvényesülését veszedelmezteti.

Be kell látnia minden jóhiszemű zsidónak, hogy *ez a magyar zsidókérdés lényege,* S ha efelől a legutóbbi időkig kétség lehetett, a két forradalom mindenkinek fölnyithatta a szemeit. A két forradalom előzményei és lefolyása ad oculos demonstrálták, hogy a „magyar" sajtónak évtizedeken át hangoztatott és sokszor tapintatlanul és türelmetlenül hangoztatott külső magyarsága alatt ott élt tovább a ki nem aludt zsidó szellem parazsa, mely a nagy válság általános felfordulásában hirtelen lángra kapva, a magyar állameszme és nemzeti gondolat papírformáit önmagában máról-holnapra elhamvasztotta.

A rombolásért azonban, melyet a zsidó szellemű sajtó a magyar nemzet kincsesházában véghezvitt, igazságtalan dolog volna elsősorban vagy éppen csakis a zsidókat okolni. Végre is az ember legdrágább kincseit ne bízza másra! A zsidó véralkat, idegrendszer és világfelfogás nem lehetett úgy összeforrva a magyar nemzet évezredes történelmével, hivatásával, történelmi küldetésének hitével, szent hagyományaival és mindennemű átöröklött értékeivel, mint a törzsökös magyarság. Ezért nem lett volna szabad a magyar fajnak megengednie, hogy eredeti szellemét, annak

legtisztább megtestesítőit a magyarsághoz Csatlakozó újabb elemek akár jóhiszemű önkéntelenséggel, akár tervszerűen, hatalmi eszközökre támaszkodva, fölszívják, elferdítsék, háttérbe szorítsák.

3.

A magyar faji és nemzeti reneszánsz a XVIII-ik század végén gyönyörűen indult Bessenyei Györgygyel és a többi gárdistával és gyönyörűen fejlődött a XIX-ik század negyvenes éveiig, Széchenyi István pályájának zenitjéig. Kazinczy, Kölcsey, a Kisfaludyak, Csokonay, Berzsenyi, Katona József, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Jókai, Kemény Zsigmond, Eötvös József, Széchenyi Ferenc, a két Dessewffy, Wesselényi István és mindenekfelett egetostromló nagy szívével és lángelméjével az ezeréves magyar történelem legnagyobb alakja, Széchenyi István: valóban, ezek a férfiak egy emelkedett és szigorú erkölcsű, előkelő és mély szellemű, nagy szívű és nagyrahivatott fajnak voltak legjobbjai. *Az a magyarság,* melyből ezek a magyarok nőttek ki s amelyet ezek a nagyok neveltek, a legjobb úton volt, hogy végképp kiláboljon minden keleties posványból s lelkével végképpen észak és nyugat felé forduljon. A Széchenyi

István prometheusi lelkében az örök teremtés? elemi erői forrtak és sustorogtak, fölszíttatván az istenekhez méltó küldetéstől: egy erőteljes, lelke gyökeréig megifjodott nagyhivatású; nemzettel ajándékozni meg az emberiséget. A Széchenyi nemzet-, állam- és társadalomépítő koncepcióját semmiféle filozófiai, politikai vagy szociológiai elméletbe nem lehet beleszorítani. Az ő koncepciója az élet maga. [Szövevényes, ezerrétű és az emberi szemnek beláthatatlan mélységű, mint az élet. Az ő agya, az ő idegrendszere, ösztönei és szeme a legnagyobbszabású teremtésre hivatott ροΓtikai lángész agya, idegrendszere, ösztönei és szeme. Ő az életet nem sablonokban látja, mint a tucatember, nem kiszakított részleteiben és vonatkozásaiban, mint a tudós, nem közjogi formákban, mint a hagyományos magyar politikus, nem magánjogi formákban, mint ügyvéd, nem a termelés formáiban és menetében, mint a közgazda, nem a pénz forgal mában, mint a bankár; ő az életet minden emberileg belátható oldalról, mindenfajta rés léteiben., belső és külső vonásaiban, a határ talanul bonyolult okozati összefüggések sző vevényében *egyszerre, egészben* látja és figyel Csak a legnagyobbszabású lángelmék, Shakes peare, Goethe, Kant, Schopenhauer, Nietzsche, Napóleon látják ilyen egészben és egyeteme

sen, tekintik át ennyire a legbensőbb lénye géig legnagyobb vonásaitól legapróbb részletéig az életet. Valóban, Széchenyinek vannak lapjai, melyekben a shakespeari lélek szárnysuhogását hallani. A Széchenyi teremtő géniuszának őstüzében egybeolvadnak a tudomány, közgazdaság, történelem, politika, bölcselet, művészet anyagából felszítt ismeretek. Ami más száz és száz közönséges ember lelkének egész tudományos, gazdasági, vagy filozófiai tartalma, az az ő gigantikus szellemében merő adat, alárendelt és személytelen elemei az alkotás titokzatos művészetének.

Széchenyi lenézte azt a hagyományos jogászi világszemléletet, mely nehéz ködként Teküdte meg a szomorú magyar századokat és elmosta a magyar szemek előtt az. élet valódi körvonalait és arányait. Nem hitte a többi magyarokkal, hogy a közjog minden emberi bölcseség kútfeje és az alkotmány minden nemzeti boldogság egyedüli forrása. A közgazdaságra: a termelésre, a forgalomra, a hitelre s a technikára és a természettudományokra fordítja honfitársai figyelmét, jól tudván, hogy gazdasági erő nélkül minden alkotmányos szabadság csak papiros és látván, hogy fajtáját éppen a gazdasági és tudományos kérdések mily kevéssé érdeklik. Viszont nem esett abba a marxista túlzásba,

hogy a termelés rendszerében látta volna egyedüli alapját minden egyéb társadalmi jelenségnek, eszmének, intézménynek minden emberi jónak és rossznak. Ellenkezőleg, a kiművelt, erkölcseiben felemelkedett emberi elmében keresi a nemzeti és társadalmi fejlődés gyökerét. Politikai eszmékkel és jelszavakkal nem sokat törődik, nem eszmékre akarja ő építeni a magyar jövendőt, nem szabadságra, egyenlőségre és külső függetlenségre, hanem a magyar akaratra, a magyar észre, a magyar egészséges szellemre, a magyar tudásra, a magyar munkára, jól tudván, hogy erőteljes, dolgos, magyar nemzet már szabadságot és függetlenséget is jelent. *Nem demokratikus alkotmány* az ő első gondolata, hanem a munkát megbecsülő, a munkát mindenkitől megkövetelő *demokratikus közvélemény.* Az ezeréves Magyarország legnagyobb műve: egy *erősebb, jobb magyar nemzet* teremtődése útban volt.

Az ádáz sors nem így akarta. Széchenyi pályája derékban tört ketté s az ő kidőkével a magyar belső megújhodás is bevégezetíenül maradt. Csak ma látjuk igazán, mennyire bevégezetlenül! S ezzel a szegény, lelke felében feleszmélt, lelke másik felében tovább is vegetatív életet élő magyar nemzet rákerült arra a lejtőre, amely lassan, de annál kér-

1elhetetlenebb végzetszerűséggel az 1918. évi belső katasztrófához vezetett. *Belső katasztrófához,* ez itt a lényeg! Mert hiszen más népek is szenvedtek vereséget ebben a háborúban is, máskor is. A német nemzet veresége arányaiban összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint a mienk, ők a világuralom küszöbéről buktak a mélybe. De *mi lelkileg törtünk össze.*

Széchenyi bukásávei a magyar nemzet visszazökkent a jogászkodás ősi tehetetlenségébe. A Kossuth bűvös ereje magával ragadja ugyan egy nagyszerű nemzeti tömegerőfeszítésbe, a szabadságharcba, de a csak nemrég nekilendült magyar szellem lassan beálló apályát ez a háború csak késleltetni tudja, megakadályozni nem. A 40-es évek nagyjai, Deák, Kossuth, Arany, Tompa, Jókai, Eötvös, Kemény Zsigmond értékeiket átviszik ugyan az abszolutizmus sötét és a kiegyezés derűsebb korszakába, de a közvetlen utánuk jövő generáció már csak az ő epigonjaikat termi meg, az azután következő pedig a 20-ik század teljes magyar dekadenciáját.

A magyar reneszánsz vezéregyéniségeinek komoly, mély szelleme, emelkedett erkölcse lassan-lassan elfogyott. mint egy régi örök-

sem szűkölködik a kiegyezést követő korszak. De éppen a jelentékeny eredmények bel- és külpolitikában, közgazdaságban, kulturális intézményekben és a műveltség általánosodásában terelik el a figyelmet a *belső bajokról,* az erkölcsi apályról, a belülről induló lassú rothadásról.

A *formakultusz* ősi magyar betegség. A külföld szemében évszázadok óta jogásznemzet vagyunk. De ez a léleknélküli formakultusz ahelyett, hogy csökkent volna a kultúra emelkedésével, csak még járványszerűbb méreteket öltött. Behatolt az élet minden zugába és vonatkozásába és pusztító sáskajárásként letarolt a nemzeti élet fájáról minden zöldet. Nyomában a nemzeti gondolatból *kiszikkadt* lassan minden *élő, kovászos tartalom;* silány jelszóvá, pártprogrammok védjegyévé kopott. Széchenyi örökségéből semmi sem maradt meg, a Deákéból a kiegyezés közjogi *formái,* a Kossuthéból a függetlenségi eszme *hüvelye.* De önzetlen, önfeláldozó, munkás, az élettel magával összeforrott szellemükből, példájukból semmit sem örökölt az ujabb nemzedék. A kiegyezés kereteibe új tartalmat kellett volna önteni, a függetlenségi eszmébe új, lüktető szellemet, tudást, életet. Nem történt. A magyar közfelfogásban Ausztria jelentette egyedül a másoktól, az egész nagy

világtól való függőségünket és függetlenségünk egyedüli akadályát. Más külpolitikai és világgazdasági összefüggések a nemzetet nem nagyon érdekelték. A 48-ban és 67-ben már benne volt minden politikai bölcseség — a magyar közfelfogás szerint — 100 esztendőre előre, mirevaló is lett volna más úton keresni az ország boldogulását! Az ócska, kiaszott közjogi formákon és jelszavakon rágódtak, marakodtak emberek és pártok és nem vették észre: a pohár, mely után kapkodnak, üres, bor már réges-régen nincsen benne. A hazafiság erkölcsi lényegét senki sem kereste, hazafi volt, aki szidta Bécset, az „átkos közösügyes kormányt” és esküdött Kossuth apánkra. Hogy *a hazafiság tulajdonképpen becsület, kötelességteljesítés, munka és önfeláldozás,* azt kevesen hirdették és még kevesebben cselekedték. Széchenyi egy nagyszabású magyar faji politika alapjait rakta le. Követője nem akadt. A magyar faji kérdés senkit sem érdekelt, a magyar fajiságban nem verség, erkölcs és eszmevilág, cél és akarat közösségét nézték, hanem csak *merő* külsőségek találkozását. *Magyar volt, aki magát magyarnak vallotta.* A magyar faj körét túlságos szabadelvűén vonta meg a politika s e körön belül semmi sem történt a magyar faj eredeti szellemének és értékeinek épségben

való megőrzésére. Viszont e körön kívül éppen a túlságos könnyen felvett új elemek voltak a legtürelmetlenebbek a másfajúak, a nemzetiségek iránt. A sajtó rengeteg oktalan tapintatlanságot követett el nem magyar anyanyelvű honfitársaink rovására, viszont e kelletien, szószátyár álsovinizmus tűrte, sőt jó szemmel nézte a Jásziak, a Szendék, a galileisták szemérmetlen magyarellenes tevékenységét. A magyar úr régente gazdálkodott, katonáskodott, politizált és közigazgátok. Az utódok is meg akartak maradni apáik foglalkozása mellett. Sajnos azonban, a főid — nem egyedül a maguk hibájából — jórészt kicsúszott a lábuk alól, a hadsereg pedig nem volt magyar; maradt a közigazgatás és a szónokló politizálás. Forma szerint még jó ideig ők kormányoztak és ők közigazgattak, de csak forma szerint, mert a valóságban szolid gazdasági bázis nélkül az egész magyar úri középosztály s vele az egész magyar polgári középosztály báb lett felsőbbséges gazdasági erők kezében. Föld nélkül, vagy összezsugorodott birtok mellett bizony sovány és keserű kenyér volt a hivataloskodás, de könnyebb és gondnélkülibb élet a föld verejtékes visszaszerzésénél. Csak a szónoklás folyt zavartalanul tovább a régi vidámsággal. Hogy *a termelés az állami és*

társadalmi élet ütőere, azzal a magyar nem sokat törődött. Ha maradt még valami földje, azon rendszerint kezdetlegesen és hanyagul gazdálkodott. Más termelő pályára pedig nem szívesen ment, a kereskedelemtől és bankügytől irtózott, közgazdasági kérdésekkel nem igen foglalkozott, tudománnyal nem szeretett bíbelődni.

Hallatlan közgazdasági érzéketlenség tátongott a magyarság tanultabb rétegeiben; gazdasági iskolázatlanság, munkakedv és vállalkozási kedv hiánya a magyarság minden rétegében. A gyászos következmények nem maradhattak el a termelő munka eredményére. A dús magyar föld hektáronkint 1913-ban átlag 13 métermázsa búzát termett, a német föld ellenben 23-at, tehát majdnem kétszer annyit. Az arány a többi gabonanemekben és egyéb terményekben sem volt sokkal jobb. A szövetkezeti gondolat s vele a mezőgazdasági szervezkedés erőösszpontosítása gyermekruháiban feszengett. A mezőgazdasági hitel hallatlanul fontos problémája egy-két magános szakembert foglalkoztatott komolyan csupán, a minisztérium aktákat intézett, a nagy mezőgazdasági szakegyesületek és érdekképviseletek mással voltak elfoglalva. Ugyan hol és mikor hallgattak szép Magyarországon a szürke és unalmas szakemberekre? Jogászi

aktaelintézés volt jobbára minden életrevalóbb terv sorsa s ha kellett: az ügy komplikált voltánál fogva irattár! A magyar föld a szabadverseny és forgalom szent nevében Csáki szalmájává züllött, a parcellázásoknál a magyar faji és kisemberi érdekeket speku-lánsok piszkos üzérkedése rúgta fel. Mező-gazdasági szakoktatásunk, az egész népesség mezőgazdasági szaktudása szégyenletes volt. Dániában minden gazda megvizsgáltatja par-cellánkint földje vegyi összetételét a minden-felé sűrűn felállított állami kísérleti telepeken. Budapest környékén egyetlen ilyen telepről sem tudok, ellenben a főváros határában olyan szégyenletes ázsiai gazdálkodás folyik, hogy Kutyabagosnak is gyalázatára válnék: nyomorúságos megművelése a földnek, kez-detleges vetésforgó, földpocsékolás és föld-kiuzsorázás egyszerre. Budapest környékének 40 kilométer átmérőjű körzetben egyetlen óriási kertnek kellene lennie s a konyha-kertészetet ma is még úgyszólván csak a bolgá-rok képviselik. Magyarországon kerekszámban egymillió holdnyi szikes föld hever majdnem teljesen kiaknázatlanul. Szakemberek évtize-deken át sürgettek szikügyi ankéteket és erélyes szikjavító akciót. A szikügyi ankét össze is ült — a kommunizmus alatt, a régi Magyarország nem nagy dicsőségére.

Pompás életfeltételekkel rendelkező mezőgazdasági iparunk eredményei messze elmaradtak a reális lehetőségek mögött. Iparunk bénán sántikált a nyugat mögött s ahelyett, hogy a Balkán felé igyekezett volna felvevő piacot találni s ott megküzdeni a távolabbi osztrák, német s más idegen iparral, odahaza az önálló vámterülettől várta az égi mannát. Bank- és hitelintézetünket mohó profitszomj és a nemzeti élet erkölcsi összhangjából való kikapcsolódás jellemzi máig; a magyar faj pénzügyi érzéketlensége, nemtörődömsége és készületlensége nyomán kereskedelmi életünkben oly megdöbbentően kicsi szerepet visz a magyarság, hogy annak példáját hiába keresnők Európa bármely más államában. Kereskedelmünk nem szolid — panaszkodunk évtizedek óta. De a komoly lépések elmaradtak aziránt, hogy szolidabb és magyarabb legyen.

Egész gazdasági életünknek kétszer annyi szellemi és testi munkást kellett volna foglalkoztatnia legalább és többszörösen nagyobb eredményeket elérnie. Ehelyett a meglévő munkásanyagunkat sem tudtuk foglalkoztatni idehaza, százezrével voltak kénytelenek kivándorolni éppen az erősek, a munkabírók, a dolgozni akarók. Ezzel a roppant gazdasági mínusszal szemben még mindig évről-évre

szaporodtak a közhivatalok egyenesen a fantasztikum határáig és bennük mindig jobban és jobban halmozódott a csekély mértékben kihasznált emberererő. A közigazgatás mégis döcögött, rozsdásan nyikorgott, szánalmasan el-elakadt. A hivatalokban szégyenletes energia- és papírpocsékolás és erőpihentetés folyt. És még mindig új hivatalok után sóhajtott a keresztény magyar közvélemény és még mindig tódult a nyomorultul fizetett hivatalnoki pályára.

A produktív termelőmunka e minden irányú hiányaihoz árnyékul szegődtek a szociális bajok. A magyar *közgazdasági érzéketlenséggel* és nemtörődömséggel nemes versenyre kelt *a magyar szociális érzéketlenség* és nemtörődömség. Munkáskérdés, bérmozgalom, létminimumos szociálpolitika és szociális gondolat a magyar polgári közvélemény előtt sokáig a rövid „cucilizmus” szóba összefoglaltan élt. A magyar úr, de általában a magyar ember az alatta álló társadalmi rétegekkel szemben való magatartásában senkitől sem kell hogy jó szívet, megértést, gavalleriát tanuljon. Legkevésbé azoktól a népboldogítóktól, akik indolenciáját és érdeklődéshiányát felhasználva közé és a munkásság közé furakodtak. De a politikában irányadó magyar közvélemény sehogy sem akarta belátni, hogy a munkás-

kérdésnek sokkal mélyebb gazdasági alapjai vannak, semhogy azt *patriarchális személyi alapon* lehessen megoldani. Birtokmegoszlásunk hallatlan, Angliát és Romániát kivéve egész Európában példátlan aránytalansága és egész-végtelensége kevés embert nyugtalanított igazán a szegény napszámosokon kívül, akik földet szerettek volna venni és nem tudtak. Az örök munkáskérdés szakadatlan, *szerves, intézményes részmegoldása* évtizedről-évtizedre, évről-évre elhalasztatván, lassan vészes adóssággá dagadt.

De e szörnyű bajok, az egész magyar társadalmi és állami életre kiterjedő, lassan lázassá váló kór gyógyításának titkát minden ember, minden osztály, minden párt a mellényzsebében hordta. A 48-asok minden baj gyökerét Bécsben látták s minden baj gyógyszerét a perszonál-unióban. A radikálisok és demokraták minden baj gyökerét a „feudális reakcióban” látták és a gyógyszert az általános titkos választói jogban keresték. A szociáldemokraták is hittek az általános választói jog csodatételében. A 67-esek az obstrukcióra hárítottak minden ódiumot. A szabadkereskedő merkantilisták az agrár vámok ellen mennydörögtek, az agráriusok viszont bankrendszerünknek kereskedelmet favorizáló irányzatossága ellen. *Mindenki a más portáján a más*

seprőjével sepert. A felelősség labdáját pedig bravúros *back-hand*-ekkel egymás orra elé vágták. Felelősségről senki sem akart tudni a szép magyar földön.

A magyar faj istentől kapott gyönyörű képességeit és akaraterejét tovább pihentette a kiegyezés óta eltelt aránylag mozgalmas évtizedekben is. A magyar lélek természettől kevésbé aktív, mint például a germán. *De képes a legnagyobb szabású aktivitásra is, ha egy nagy átfogó eszme, erkölcsi felbuzdulás gyürkőzteti neki.* Eletet átfogó nemzeti eszme, a termékenység hímporát hordó faji lendület, vérig vágó erkölcsi sarkantyú nem volt sehol. S így történt, hogy a magyar nép nem erőit szedte össze, hanem a gyöngeségeit fordította az élet felé s az életnek úgyszólván minden vonatkozásában a negatívum dicstelen szerepét vállalta magára. Ezen a ponton bukik meg az egyoldalú szélső antiszemitizmus. *Έ,ζ* a magyar negatívum, ez a be nem töltött szerep az élet, főleg a termelés fázisaiban és intézményeiben, ez az el nem végzett munka, ez az elpocsékolt és elhenyélt erő, ez adta meg a lehetőséget és alkalmat a zsidóságnak a maga szédületes hatalmi elonyomulá” sara. Amit a magyar nem akart elvégezni, elvégezte a zsidó, amiből a magyar kivonta magát, oda bevonult a zsidó, amit a magyar.

elmulasztott, azt pótolta a zsidó, amit a magyar elherdált, megvette a zsidó, amit a magyar maga számára megtartani nem tudott, megszerezte a zsidó. Még az a csalárd gazdasági erkölcs is ezeken a réseken át fészkelte be magát a magyar társadalom életébe s lett úrrá azon, mely ma is a spekulánsok országává teszi ezt a szerencsétlen magyar földet. A keresztény magyar közigazgatott, politizált és szónokolt, a zsidó vállalatokat és bankokat gründolt. A keresztény magyarnak derogált a kereskedés és újságírás, a zsidó kereskedett és újságot írt. És *közvéleményt csinált.* A magyar úr a munkását szeretetteljesen vállon veregette és gyermekei után kérdezősködött, a zsidó a munkás érdekeit tapogatta ki és hívatlanul is vezetőjévé szegődött. Igaz, a zsidó egész lénye évezredek óla a kereskedelmi tevékenységre beszervezett. De ezzel szemben a keresztény magyar társadalom oldalén volt az óriási többség és — jósokáig — a hatalom. S hogy mindazon intézményekbe, életformákba, pozíciókba, melyekbe a keresztény magyar nemtörődömség, léhaság, kényelemszeretet és felelősségiszony folytán a zsidó könnyűszerrel betelepedett, a saját erkölcsét vitte be, az csak természetes. Ha nekünk ez ellen az erkölcs ellen kifogásaink vannak, amint hogy vannak, úgy nem kellett

volna megengednünk olyan természetellenes társadalmi rétegközi hatalomeltolódást, mely az élet legdöntőbb intézményeiben egy 5 százalékos kisebbség erkölcsét teszi uralkodóvá a tehetetlen 95 százalékos többséggel szemben. Nincs igazuk tehát azoknak a keresztény magyaroknak, akik ősi magyar szokás szerint minden nemzeti szerencsétlenségünkért ismét mások nyakába akarják varrni a felelősséget, ezúttal teljesen a zsidók nyakába. Végre is valami okának kell lennie, hogy *éppen Magyarországon* történt egy elenyésző kisebbségben levő csoportnak ez a hajmeresztő túlsúlyba kerülése! A magyarországi zsidókérdés komoly, részletes statisztikája remélhetőleg nemsokára a közvélemény elé fog kerülni és abból számokban fogja mindenki leolvashatni a magyar társadalom határtalanul aránytalan, egészségtelen s a magyarságot lassan a saját hazája sorsának intézéséből kikapcsoló rétegeződéset. Exakt számokban kell a közvélemény tudatában élnie annak a ténynek, hogy Magyarország mutatja fel az egész világon a legnagyobb zsidó népességszázalékot, hogy *az egész művelt világon egyesegyedül Magyarországon van emelkedőben a zsidóság számaránya* a nem zsidó népességgel szemben (nem is számítva à sok kikeresztelkedettet) s hogy míg minden más országban az értelmiségi foglal-

kozásokban is fogyóban van a zsidó számarány, nálunk hátborzongatóan rohamos emel. kedőben *éppen azokban a társadalmi, állami életszervekben, melyek a társadalom miként való alakulására a legdöntőbb befolyással vannak.* Mivel pedig a zsidóság lelki felépülése, képességei, jó és rossz tulajdonságai az egész világon nagyban és egészben ugyanazok, nem nagy matematikai készség kell annak kiszámításához, hogy a magyar társadalomszövődés eme sajátosságának főoka *nem a mindenütt egy zsidóban, hanem a világ más népeitől különböző magyarban keresendő.*

De nincs igazuk azoknak a zsidóknak sem, akik váltig hajtogatják, hogy zsidó kérdés, külön zsidó faj, zsidó tulajdonságok nincsenek. *Ha nem volnának, a zsidók észrevétlenül, arányosan oszolnának meg a magyar társadalom rétegeiben,* akkor a zsidók túlnyomó része is földmíves volna, viszont a nagybirtokosoknak nem 20, hanem csak 5 százaléka volna zsidó, a 100 holdnál nagyobb birtokok bérlői nem volnának 48 százalékban zsidók, volna zsidó kisipar is, nemcsak gyáripar, volna zsidó bankszolga is, nemcsak bankigazgató és banktisztviselő s akkor nem 50 százalékban volna zsidó a magyarországi újságírók összessége, hanem csak 5 százalékban. Az ő elhelyezkedésük a társadalom felső és irányító

rétegeiben kézzelfoghatóan bizonyítja, hogy vannak zsidó tulajdonságok s így bizonyára zsidó bűnök is, ahogy vannak magyar bűnök. Van tehát zsidókérdés is, még pedig nehéz és égető zsidókérdés. Struccpolitikának egyik oldalról sincsen helye.

összegezzük a dolgokat: A magyar sajtó kapitalizálódása a dolgok természetes, általános európai gazdasági rendje. De a magyarországi kapitalizmus erkölcsi angolkórjában már egyaránt bűnös az ultrakapitalista zsidó és az antikapitalista magyar szellem.

A zsidóság sajtóbeli túlsúlyáért és így a zsidó szellemnek a sajtóban és a sajtóval való romboló munkájáért is osztoznak a dicsőségben magyar és zsidó fan tulajdonságok.

Ez a három tényezőcsoport: az egyetemes gazdasági és társadalomszervezeti fejlődésirány s az abba belekapcsolódó zsidó és keresztény magyar faji erők bűnök és mulasztások együtt hozzák létre a magyar nemzetnek nem nagy dicsőségére a XX-ik század romlott erkölcsű és belsőleg nemzetietlen magyar sajtóját. Eme tényezőcsoportok kőzött, melyek a valóságban amúgy is sokkal szövevényesebbek, bajos igazságot tenni, melyik a fontosabb, melyik a döntőbb jelentőségű. Ha azonban a felelősség kérdését vizs gáljuk, habozás nélkül ki kell mondanunk; a

felelősség ezekért a fejleményekért elsősorban nem a zsidóságot, a részt, hanem a magyar nemzetet, az egészt s annak túlnyomó többségét, a keresztény magyarságot terheli.

MÁSODIK RÉSZ.

A magyar sajtó — értve rajta az időszaki sajtót és főleg a hírlapírást — nem reformra, de a leggyökeresebb műtétre érett meg.

Elérkezett az ideje a nemzeti katasztrófa felszámolásának, de elérkezett az ideje a nagy leszámolásnak is. Nem bosszúra célzok, valamirevaló népet csak egyetlen cél vezethet: az élet. *Az élet joga és akarata.* De éppen az élet jogán és akaratából kell eltaposnunk a csiráit is minden bomlasztó mételynek, mely fölemelkedésünket megakaszthatná belső eltiprottságunk szörnyű gyalázatából.

Föl akarunk emelkedni a porból, megmaradt csonka életűnk minden erejét, csonka államunk és társadalmunk minden intézményét ennek az egyetlen osztatlan heroikus feladatnak szolgálatába akarjuk állítani. A sajtót is. A sajtót mindenekfelett és mindenekelőtt. Alig maradt egyebünk puszta életűnknél. Azok az értékek és erők, melyeket a magyar faj az emberiség közösségében képvisel. *A 10 milliónyi magyar lélek.* Ez a 10 milliónyi ma-

gyar lélek a mi utolsó nemzeti kincsünk, a magyar állam újból való felépítésének egyetlen alapja és kiinduló pontja.

A magyar népet a maga osztatlan egészében kell belenevelnünk és beleállítanunk a megújuló Magyarország gyötrelmes szent küzdelmeibe. Ezért a magyar népet küldetésének, erejének, gyöngeségének, bűneinek tudatára kell ébresztenünk hivatásának betöltéséhez, lelkében és testében, erkölcsében és szellemében, akaratában és önbizalmában, gerincében és izmaiban meg kell erősítenünk, magyart a magyarral össze kell fogództatnunk s a magyarság összehangolt egyetemét az állam és társadalom szerveibe a nemzeti gondolat egységes szellemében bele kell szerveznünk. *Erre fog kelleni nekünk a sajtó.* L'art pour l'art, sajtó a sajtó kedvéért: ennek a felfogásnak egyelőre befellegzett. A sajtónak bele kell kapcsolódnia ebbe a készülő nagy magyar nekigyürkőzésbe. Ami pedig a nemzet egyetemes vérkeringésébe nem tud vagy nem akar belesodródni és beleolvadni, egyén, csoport, intézmény, érdek, eszme, annak el kell tűnnie a magyar föld színéről. Szépszerével vagy erőszakkal, egyre megy.

Az eddigi magyar sajtó sok bűnös tényező eredője. À műtétnek sem szabad egyoldalúnak lennie. Az okokat kell mind megszün-

tetni, melyek ehhez a bűnös és idegenszellemű sajtóhoz vezettek.

1. A sajtó kapitalizálódásával a magyar újságírás szellemi és erkölcsi színvonala lesűlyedt s a tőke, még pedig az általános európainál mohóbb és amorálisabb tőke szolgálatába került. *A magyar sajtót tehát ebből a kapitalista fogóból ki kell menteni,* eredeti ideális nemzeti hivatásának vissza kell adni, az újságírás erkölcsi és szellemi színvonalát fel kell emelni. *Eszköz: hathatós állami beavatkozás és társadalmi akció.*

2. A fővárosi országos jellegű sajtóban a zsidóság számbeli és hatalmi túlsúlyra jutott, oda belevitte a maga szellemét és erkölcsét, mely más lévén mint a magyar, a magyar nemzet és faj szempontjából a destrukcióval egyenlő. *A zsidó túlsúlyt tehát minden rendelkezésre álló eszközzel, állami beavatkozással és társadalmi akcióval meg kell törni.*

3. Alkalmat és lehetőséget a tőkének és a zsidóságnak a nemzetietlen és magyartalan szellem meghonosítására a sajtóban a magyar faj tehetetlensége, tunyasága, nemtörődömsége, gazdasági és szociális érzéketlensége, kötelességérzet hiánya, forma- és jelszó-imádása, erkölcsi világának gyászos apálya adott. Mind e gyarlóságok és bűnök közvetlenül is hozzájárultak a sajtó erkölcsi és szellemi le-

romlásához. *A magyar faji szellemnek tehát újjá kell születnie!*

1.

Egészség: az élet szerves, összehangzó együttműködése Egészséges társadalom, állam csak az, melyben minden szerv jól végzi a maga feladatát a nagy egész egyetemes céljai irányában. Csodálatosan bő egészség duzzasztotta az ó-korban a római köztársaság életszerveit, ma pedig a német és angol birodalmak s az északi germán államok képviselik a társadalmi egészség legmagasabb fokát — függetlenül politikájuk külső eredményeitől. Ellenben az amerikai Egyesült-Államok mai hatalmán, az európai viszonyokhoz mérten szinte végtelen erőin és fejlődési lehetőségein egy túlfejlett kapitalizmus betegsége rág, melyen azonban bizonyára úrrá tud majd lenni az angolszász eredetű jenki őserő.

Szegény Magyarország iskolai példája lehetne, *hogyan nem szabad egy társadalomnak kialakulnia. Itt úgyszólván minden termelési tényező, minden intézmény, minden osztály, minden párt a maga elkülönült vicinális forgalmában bonyolítja le életfeladatát, elszakadva a nemzeti élet nagy fővágányaitól.* Amint a magyar néplélek begubódzott a maga kis világába s nem

törődött a világpolitika nagy összefüggéseivel, úgy kapcsolta ki magát ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, tőke és munka, művészet, rodalom, sajtó, tudomány, osztály és politikai párt a nemzeti élet egyetemes vérkeringéséből s hajszolta ridegen a maga külön kis garasos céljait.

A tőkének, a kapitalista termelésnek a nagyon is nemzetközi nyereség a legerősebb hajtóereje — ez igaz. Az éhségnek is megvannak a maga erősen nemzetközi törvényei, a tőke kizsákmányolásának is, a munka védekező reflexének is. Csakhogy a faji érzésnek is megvannak a maga egyetemes törvényszerűségei, a nemzeti öntudatnak is. S ahol a faj kívül-belül ép, a nemzeti életerő csorbítatlan, ott a faji és nemzeti érzés vörös vérsejtkent kering az emberek vérében, azoknak az embereknek vérében is, akik kereskedelemmel, újságírással, újságkiadással, bankügyekkel foglalkoznak, még azoknak a vérében is, kik a börzén „adnak és vesznek”. S az emberekben külön-külön élő nemzeti, faji érzés és öntudat roppant tömegerővé tevődvén össze, még a legkapitalisztikusabb jellegű egyéni tevékenységeket is úgy állítja a saját egyetemes tendenciái irányába, mint a mágnes vasreszelék szálakat.

Ki merészelné tagadni, hogy a roppant an-

gól kapitalizmus végeredményben az angol nemzeti világpolitika szolgálatában áll? És egy a német tőkét a háború előtt és a háború alatt pokoli erőfeszítésekre szította a nemzeti nagyravágyás? Akik ezzel szemben a marxizmus doktriner egyoldalúságára helyezkedve megfordítják a tételt s azt mondják: fordítva, az angol nemzeti világpolitika az angol tőke tevékenységének csupán felulépítménye, a német nemzeti η agyra vágyás pedig csupán a német tőke profitszomjának külső megnyilvánulási formája, az egy részigazságot általánosít és akar kizárólagos érvényre emelni. Igen, a tőke maga is fűtötte és fűti a nemzeti gondolatot és a nemzeti politikát, de valóban racionalista féloldali szellemi gutautöttség kell hozzá, nem látni, hogy *a nemzeti érzés és öntudat is* benne van *formáló és színező tényezőként a kapitalizmusban.* A modern bankrendszer mindenesetre tiszta kapitalista termék. És mégis! A Német Birodalomban a nyilvános városi és járási takarékpénztárak 13 milliárd márka aktív vagyonnal rendelkeztek a háború előtt, nagyobb tőkével, mint a német nagybankok összevéve. Ezek a takarékpénztárak pedig kisemberek vagyonkájának megőrzésére és gyümölcsöztetésére és kisemberek, kisgazdák, kisiparosok — főleg üzemi — hiteligényeinek

kielégítésére alakultak. Szervezetük hivatalszerű és nem bankszerű. Vezetőik nem óriási jövedelmű vezérigazgatók és igazgatók, hanem egyszerű városi és járási hivatalnokok. Osztalék, óriási fizetések, szóval profit nincs. Hivatásukat mégis betöltik és ellátják a német kisembert tisztességes olcsó személyi és üzemhitellel úgy, mint a magyar vidéki uzsorabankok a szegény magyar gazdát, iparost és munkást I

A Német Birodalomban a háború előtt kerekszám 17 ezer hitelszövetkezet volt. 1908-ban a 16.106 hitelszövetkezetből 14.084 volt vidéki, tehát mezőgazdasági és 2.022 városi, tehát ipari jellegű. Württenbergben minden 796 hektárra esett egy hitelszövetkezet. Amit a nyilvános takarékok nem tudtak fedezni a kis és egészen kisemberek személyi hiteligényeiből, azt fedezték a hitelszövetkezetek. 1909-ben több mint 5 milliárd márka hitelt nyújtottak. Ezek egyszerű, de beszédes számok: minden kommentár felesleges.

De nem is kell olyan messze mennünk, hogy számokban lássuk, milyen égbekiáltó különbségek vannak kapitalizmus és kapitalizmus erkölcse között. Maradjunk csak idehaza.

A Brassói Székely Társaság adatai szerint*: (1911.)

* L. dr. Kenéz Béla: „Nép és föld” c. művét.

A lényegesebb pénzintézetek	Száma	Alaptőkéje millió K	Tiszta nyereség millió K	Közcélra adott összeg K	Közcélra adott összeg a nyereség %-ában
Magyar ...	142	34·23	4·21	61.488	1·45
Szász ...	33	10·11	2·24	450.548	20·40
Román ...	97	16·37	2·08	109.060	5·23

Íme a magyar gazdasági élet tükrei Míg a szász pénzintézetek tiszta nyereségűk 20 százalékát adták közcélra, addig a magyarnak nevezett intézetek a nyereség 1 százalékát. A fenti német számok és a magyar bankszellemnek ez a gyalázata kettőt bizonyít a tények letagadhatatlan erejével: 1. a gazdasági életbe, annak legkapitalisztikusabb intézményeibe is be lehet vinni a nemzeti és szociális gondolatot, az altruizmus tendenciáját, azok termékeny és kiegyenlítő ereje nemcsak hogy nem csökkenti a termelés lendületét, hanem ellenkezőleg nagyban erősíti; 2. hogy a magyar gazdasági életből, elsősorban a gazdasági életűnket sajnálatosan domináló bankokráciából tökéletesen hiányzott a nemzeti érzésnek, az altruizmusnak s az európai tisztultabb erkölcsnek minden szikrája.

Hiányzott, mondom, mert eztán másképp kell hogy legyen! A kapitalizmus mindenütt a legegészségesebb viszonyok között is a nemzeti és szociális gondolat jegyében való *szakadatlan revízióra* szorul. De ez a magyarnak

nevezett förtelmes gyorskapitalizmus különösképpen!

(Csodálatos, hogy Jászi Oszkáréknak, a „progresszíveknek” és „szabadgondolkodóknak”, kik sohasem tudtak betelni a „kultúra”, „Európa”, a „haladás”, a „nagy nyugati demokráciák” iránt való rajongással: ezeknek a pöffeszkedő kultúrsznoboknak egyszer sem jutottak eszükbe *ezek* a fekélyei a magyar közéletnek.)

Ha Németország nemzeti, szociális és altruista szempontok szerint lassan egészen átalakíthatta bankrendszerét s e beláthatatlan jelentőségű reformok nyomán egész gazdasági életét egészséges és szolid pénzügyi alapra helyezte, az uzsorát pedig, mellyel a kezdődő kapitalizmus éveiben, a XIX-ik század első felében, még nagyon sok baja volt, sikerült gyökeresen kiirtania: vájjon miért ne reformálhatnék meg mi is ilyen szellemben a mi gazdasági életünket?! S ha Németország megfékezte a modern kapitalizmus legprofitéhesebb intézményét, a bankot, vájjon miért ne fékezhetnők meg mi is az újságvállalatok profitmohóságát!?

A magyar sajtókapitalizmus reformjának kettős frontja van: 1. egészséges közszellem teremtése, az egész gazdasági életnek új erkölcsi és intézményi alapokra fektetése. (A bankok-

rácia fokozatos leszerelése, ez igazi takarék-pénztári és szövetkezeti szervezet párhuzamosan keresztülvitt országos kiépítésével, a nagy-iparnak a bankoktól való fokozatos függetlenítésévei; a kereskedelem közvetítő láncszemeinek lehető fölöslegessé tétele az árúforgalom tekintélyes hányadának szövetkezeti alapokra fektetésével; a mai központias fél-szeg merkantilizmussal szemben agrár orientáció, Budapest gazdasági lefegyverzése tervszerűen keresztülvitt decentralizáció alapján stb.)

2. Az újságvállalatok közvetlen megrendszabályozása és állandó kordában tartása.

Megvallom, hogy közéletünk erkölcsi alapjaiig, gazdasági, az egész társadalmi élet gyökeréig ható reformok eredményétől többet várok a sajtó megújhodása szempontjából is, mint a lapvállalatok közvetlen megrendszabályozásától s a gazdasági ok-elimináló reformoktól többet, mint a megtorló büntetőjogiaktól.

A szükséges konkrét közvetlen rendszabályok — törvényhozásiak és kormányzatiak — a sajtópolitika szakkérdései, melyek kívül esnek az én általános eligazodást kereső tanulmányom keretein. Csak a sajtóval szemben való állami beavatkozásról — tekintet nélkül arra, közvetlen vagy közvetett jellegű-e — akarom

általánosságban megjegyezni a következőket:

A sajtószabadság a középkori formákból felszabadult nemzeti életerő vívmánya, egész modern társadalmi berendezkedésűnk egyik főpillére, alapvető *közjog*. A sajtó pedig legbelsőbb lényegében *közintézmény*. A sajtószabadság eltiprásának szándéka bűn is volna, képtelenség is volna. De a sajtószabadságnak mai *magánjogias* beállítása, a magyar sajtónak közintézményi jellegéből való kivetkőzése, a nemzeti élet vérkeringéséből való kikapcsolódása, mohó és minden erkölcsi skrupulustól mentes lapvállalatokban való teljes felolvadása erélyes és céltudatos állami beavatkozást követel. Éppen az igazi sajtószabadság védelmére, a sajtó eredeti nemzeti és emberi hivatásának visszaállítására.

Akik a sajtóba való minden állami beavatkozásban az emberi szabadságjogok veszedelmét látják és kiabálják, attól az emberi egyéniség érvényesülését féltik, ugyanígy védelmezték még nemrégiben a merev liberális-individuális gazdasági felfogást és rendszert is az állam gazdaságpolitikai és szociálpolitikai beavatkozásával szemben. Ma azonban a gazdasági élet egész területén mégis erőteljes és egyre fokozódó állami beavatkozás folyik. Aki pl. Németország csodálatos szo-

ciális eredményeit és ezzel kapcsolatban termelése döbbenetes produktivitását csak valamennyire is ismeri, nehezen állíthatja, hogy ez az új állapot az egyéniség valódi erőinek szabad érvényesülése szempontjából visszafejlődés volna a liberálisabb gazdasági múlttal szemben. A rosszhiszeműekkel pedig, kik az állami beavatkozástól a sajtószabadság jelszavába burkolózva profitjuk vagy züllöttségük apró pecsenyéit féltik, nincs mit törődni. Itt az Ideje, hogy ne engedjük többé kihasználni a magyar nép naiv jelszóimádatát a rosszhiszeműség javára. S itt az ideje, hogy a magyar közvélemény végre ne bamba jelszavak prizmáján át lássa a dolgokat, hanem az élet fehér napfényében.

Az 1914. évi XlV-ik törvénycikk, az új sajtótörvény, már az erőteljes állami beavatkozás jegyében készült. Emlékszünk még rá, a sajtónak minő pokoli macskazenéje kísérte ezt a reformot első gondolat-csiráitól a szentesítésig. Emlékszünk még rá, hogyan féltették tőle a sajtószabadságot éppen azok, akiket a közérdek veszedelme különben a legkevésbé szokott kihozni sodrukból. A törvény maga jó alkotás volt; jó helyen igyekezett megragadni a modern sajtókérdést: a vállalatokon keresztül. A kiadó erőteljes bevonása a sajtójogi felelősségbe és a hírlapírók

emberi és gazdasági létérdekeinek intézményes védelme a vállalattal szemben: nagy érdeme ennek a törvénynek és nagy lépés előre. De ennek a törvénynek sorsa is eléggé szemünk elé tárja azt az őrök igazságot, hogy köz-életi problémát megoldani egyvágányú alapon, legyen az az egy vágány akár maga a törvény-hozás is, lehetetlen. A legjobb törvény is merő papiros, ha az állami és társadalmi élet egyéb tényezői annak érvényrejutását nem segítik, vagy éppen akadályozzák. A jó sajtó-törvény megvolt, de végrehajtása mind nehe-zebbé vált az általános politikai helyzet és a fertőzött közvélemény nyomása alatt. Beállott az a helyzet, hogy a magyar sajtó végső le-züllése éppen ennek a múlthoz képest szigo-rúnak mondható sajtótörvénynek idejében következett be. Sajtótörvényünk különben egészben ma is helytálló s ha itt-ott kiegészí-tésre vagy szigorításra szorul, ennek a kiegé-szítésnek és szigorításnak az újságvállalatok-kal szemben kell elsősorban bekövetkeznie. De meggyőződésem, hogy e reform előtt is a törvényt kiegészítő helyes sajtó-kormány-politika a közvélemény mai helyes orientáló-dására s a forradalmakat felváltani szokott erélyes központi kormányzat társadalomélet-tani szükségszerűségére támaszkodva minden-képpen megtalálhatja a hathatós eszközöket

az újságvállalatok egyszersmindenkorra való megfékezésére. Mikor egy ország romokban hever s mikor egy ország újabb ezerévekre való megalapozásáról van szó, nevetséges érzelgősség volna egy-két magánvállalat erélyes megrendszabályozásától visszariadni, olyan vállalatokétól, melyeknek nagyon nagy részük van Magyarország mai szerencsétlenségében. Nem szabad, hogy a keresztény magyar társadalmat megtévessze az a csalóka látszat, hogy ma a keresztény elemi erők felülkerekedésének első idejében és e gyökeres erőeltolódás nagy erkölcsi nyomásának hatása alatt egyelőre egészben véve tisztességes és hazafias külsőt szedtek magukra azok a lapvállalatok Is, melyek éveken keresztül céltudatos, nemzetromboló dühvel aknázták alá a magyar nemzeti államot. Jól vigyázzunk, az a radikális destruktív szellem, mely úgyszólván egész sajtónkat hevítette belülről a közelmúltban, nem halt meg. Csak lapul. Ezt a szellemet nem szabad feltámadni engednünk, ezért az államnak állandóan nyakukon kell tartania kezét az összes kétes múltú . lapvállalatoknak, hogy a magyar nemzet faji, erkölcsi és hatalmi reneszánsza ellen meg ne moccanhassanak.

Ez azonban nem elég. A magyar sajtó fejlődése folyamán a kapitalista érdekhálónak

sűrűsödése párhuzamosan haladt az újságírás szellemi és főleg erkölcsi színvonalának sűlyedésével. Most a kapitalista érdek visszaszorításával párhuzamosan *közvetlenül is* emelnünk kell az újságírás nívóját. Az államra ezen a téren igen fontos, bár jórészt csak negatív természetű szerep vár: a mai Augias-istálló kiseprése, a jövőt illetőleg pedig kizárása az újságírásból minden szellemileg felkészületlen s főleg erkölcsileg alsóbbrendű elemeknek.

Hogy a ma némileg elcsitult zug- és revolverzsurnalísztikát a kormányzat minő eszközökkel fogja letörni s a nemzet akarata mi módon fogja végképpen eltapodni, azzal — a sajtópolitika és sajtórendészet szakkérdéseivel — nem akarok itt foglalkozni. De hogy erre a műtétre sürgős szükség van, abban nem lehet nézeteltérés becsületes magyar emberek kőzött.

Ezen a ponton kapcsolódik bele — kapcsolódott bele a múltban is — a magyar sajtóproblémába az újságírói kamara gondolata. Az újságírókamara már régen és állandóan foglalkoztatja az egész műveit világ sajtóját; az 1911-iki római nemzetközi sajtókongreszuson részletes megvitatás alá is került. A vélemények azonban nagyon elágazók voltak ott is, a „kell” vagy „nem kell” kérdésében is, a „miként” kérdésében is. Még

csak abban sem alakult ki egységes vélemény, legyen-e az újságírókamara *csak* az újságírók vára, szemben tehát a lapkiadó vállalatokkal, vagy legyen *az egész újságírás* vára, tehát foglaljanak abban helyet a kiadók is.

Egy bizonyos: az újságírói kamara egyelőre sötétbeugrás volna és félő, hogy rövidesen olyan *szakszervezet-félévé* nőne ki magát. Elsősorban gazdasági hatalmi érdekek szolgálatába állítaná az újságírók szervezett tömegeit és lassan minden ideális célnak és a felsőbbrendű egyéni tulajdonságok vezető befolyásának háttérbe szorulásával az újságírói tömegérdek, tömegerkölcs és tömegízlés lenne úrrá a sajtóvizeken — jobban, mint valaha. Holott éppen az ellenkezőt akarnók elérni. De a kamara ellen szól — legalább Magyarországon és legalább egyelőre — az a körülmény is, hogy a magyar újságírás s ezzel a kamara számára is *ma* csak olyan emberanyag áll rendelkezésre, amellyel a jövő nagy harcait lehetetlen lesz megvívni. Igaz, a kamarából a mai újságíró generáció legalja minden valószínűség szerint kimaradna. De a megmaradó jobb rész sem az az emberanyag, melynek újságírói hatalmát még jobban megerősíteni kellene s a kamarába beszervezetten a magyar közéletbe még intézményesebben beállítani kellene. Nekünk a jövő magyar

újságíráshoz túlnyomó részében *új elemekre* lesz szükségűnk s ezért az újságírói kamara *még* szóba is csak akkor jöhet, ha ez az új újságírói nemzedék legalább félig-meddig kitenyésztődött. Ennek az új világnézetben felnevelt újságírónemzedéknek kitenyésztődését minden elképzelhető eszközzel elősegíteni: ez a magyar állam és társadalom egyik nagy pozitív feladata a jövőben. Lassan-lassan olyan sajtószellemet kell teremtenünk, hogy az újságírótársadalom *belső szükségből,* a tisztaság és egészség kényes exkluzivitásával vessen ki magából minden oda nem való élősdit. Nehéz munka lesz, de meg kell lennie.

2.

A sajtóban a zsidó túlsúlyt meg kell törni.

A sajtó a nevelés egyik legfontosabb eszköze minden civilizált vagy félig civilizált országban, de hazánkban a magyar nép műveltségbeli elmaradottsága és könyviszonya, jelszóimádása és az élő és írott szó útján való befolyásolhatósága révén fokozottan az. Ezenkívül *a sajtó a szakadatlan társadalmi kibontakozás nyersanyagainak vegyészeti laboratóriuma,* melyben a jövő összes elemei zavaros össze-visszaságban, új vegyületek készülő próbáiban együtt vannak. *Egy ilyen hatásaiban az élei egészére kiterjedő*

intézményt egyetlen valamirevaló faj és nemzet sem adhat ki a kezéből.

Magyar vagyok — kell megszólaljon bennünk fajtánk lelkiismerete — az én magyar szívemmel, fejemmel, szememmel, az én magyar ösztöneimmel és erőimmel akarom fajtám sorsát látni, mérni, munkálni. Ezért keli a zsidóságot előtörésében megállítani, hatalmi túlsúlyában visszaszorítani. Mindenekelőtt és mindenekfelett a sajtóban. Aki ezt jóhiszemű zsidó nem érti meg, nos ezzel csak azt bizonyítja, hogy a magyar szellem rajta semmit sem fogott.

A zsidó túlsúly megtörése azonban korántsem jelent merev, ellenséges állásfoglalást a hazafias és tisztességes zsidósággal szemben. Nem jelent zsidógyűlöletet, annál kevésbé zsidóüldözést. Csupán önvédelmet!

Ehhez az önvédelemhez pedig még arra sincs szükségűnk, hogy elvitassuk a zsidóság jó tulajdonságait és érdemeit a modern civilizáció terjesztése és a modern gazdasági élet kiépítése körűi. Nem tudok ugyan egyetérteni Werner Sombarttal, aki ez egész kapitalista gazdasági rendszert a zsidók kovász· munkájára vezeti vissza, sőt azt tartom, hogy ez a kapitalista rendszer épen ott a legépebb, belsőleg ott a legtermékenyebb, ott a legemberibb, (Németországban, Angliában, az

északi germán országokban) ahol a zsidóság szerepe egészen másodrangú. De bizonyos kovász szerűséget a zsidó faji szellemtől igazságtalan volna elvitatni. A közhelyek, hogy a zsidó mindig és mindenütt csak rombol, sohasem épít, csak bomlaszt, sohasem szervez, csak mások munkájából élősködik, másokat dolgoztat a maga céljaira, de maga sohasem dolgozik és sohasem alkot, a legszembeszökőbb és a legkézelfoghatóbb tényekkel állanak szöges ellentétben. Viszont igazán maradandót a zsidó csak ott és akkor tud alkotni, ahol és ameddig *felsőbb irányítás mellett másodrangú* szerepet tölt be. A zsidót kordában kell tartani, hogy ősi mohósága, ahasvéri nyugtalansága és amoralista ösztönei el ne hatalmasodhassanak sem önmagán, sem munkáján, sem azon a társadalmi szervezeten, melynek lényeges részévé vált. A zsidót kordában kell tartani, nehogy más államokat és államrendszereket, is úgy beletaszítson a belső szétzüllésbe, mint saját államát két évezreddel ezelőtt. De minden zsidók között a magyarországi zsidót kell a legjobban kordában tartani, mert minden zsidók között a magyar zsidó a leghatalmasabb a föld kerekén.

A zsidó szellem kovászszerűsége már magában kordja örök belső tragikumát; a kovász

maga *bomláscsirák* tömege és a kovász túlnagy mennyiségétől a kenyértészta nemcsak hogy nem kel mag, hanem tönkresavanyodik. Ha ezt a képleges tönkresavanyodás nem is vesszük okvetlenül abszolút értelemben, mert hiszen *minden* idegen faj bomlást okoz minden fajon belül, ha a *fölvevő nagyobb egység rovására* elhatalmasodik: annál bizonyosabb, hogy igenis megsavanyodik a *magyar kenyér,* a *magyar ízlés,* a *magyar gyomor* és a *magyar étvágy* számára, ha túlontúl sok benne a zsidó kovász s már-már az ősanyagot, a lisztet fenyegeti elnyeléssel. Nem lehet eléggé hangsúlyozni: a zsidóságot szédületes tempójú hatalmi előrenyomulásában nem azért kell megakasztanunk és visszaszorítanunk, mintha a zsidó in abstracto értéktelen eleme volna az országnak és társadalmunknak, mintha a zsidó szellem *egészbenvéve* inferioris volna a magyarral szemben (ha bizonyos pontokon inferióris is, más pontokon az ellenkezője igaz: gazdasági érzék tekintetében pl. egészen bizonyosan a magyar az inferiorisabb), nem is azért, mintha a zsidóságnak csak rosszat köszönhetnénk, hiszen minduntalan beleütközünk súlyos értékekbe, melyeken ott a zsidó kéz nyoma; nem azért, mintha a zsidóság a maga egészében terhe volna az országnak s azt a magyar nemzet a *maga ege-*

szében ki akarná közösíteni: hanem *egyes-egyedül azért, mert a zsidó elem annyira elhatalmasodott a magyar nemzeten az eredeti magyarság rovására, hogy a magyar fajt ma már egyenesen további létében fenyegeti.*

A budapesti kommün megmutatta: a magyar társadalom *nem hivatalos* hatalmi pozíciói az utóbbi években már oly túlnyomóan kerültek zsidó kezekbe, hogy mihelyt a magyar állam régi, történelmi keretei és alkotmányos hatalmi tényezői az életből forradalmi úton kikapcsoltattak, egyszerre *minden hivatalos hatalom is* a zsidók ölébe hullott.

A másik dolog, melyet jó eleve leszegezni, az, hogy a jogegyenlőség szilárd alapjáról való legkisebb 1 esi ki ás csak növelné nemzeti katasztrófánkat s csak szaporítaná fölemelkedésünk nehézségeit. Eltekintve attól, hogy új gettók felállítása, a népességnek állampolgári jogok szempontjából való újabb osztályozása nemcsak visszasülyedést jelentene a távoli múlt barbárságába, de lehetetlenség is volna a civilizált népek összetartása miatt. Minden terv tehát, mely a zsidóktól az állampolgári jogokat akarná megvonni, vagy számukra az állampolgárság jogkörét szűkíteni, csak árt a magyar ügynek.

Szabadnak kell maradnia a zsidók számára ezentúl is a különböző foglalkozásoknak, élet-

pályáknak. Lehessenek ezentúl is éppúgy kereskedők, banktisztviselők, bankigazgatók, ügyvédek, orvosok, újságírók, mérnökök, mint eddig. Legyen számukra szabad a választás, egyéneik, csoportjaik és tömegeik számára egyaránt: együtt akarnak-e haladni a magyar államon belül a magyar fajjal, lemondván minden faji különállásukról és *erőszakkal is elfojtván magukban* minden külön faji megnyilvánulást, vagy meg akarják-e tartani a mai magyar zsidó tömegeknek ha nem is egészen faji, nem is egészen nemzetiségi, de mégis élesen körülhatárolt különállását, vagy pedig egészen a külön faji és nemzetiségi álláspontra akarnak helyezkedni. Bizonyára meg fognak oszlani e három irányban a zsidó tömegek s ha a mai se hús, se hal álláspont rovására előreláthatólag erősödni fog is a faji elkülönülés akarata, bizonyára lesznek ezentúl is sokan közöttük, akik testestől-lelkestől be akarnak olvadni a magyarságba és pedig nem a legutolsói a zsidóságnak.

Egyet nem szabad azonban megengednünk: hogy a zsidóság, akár mint egyik eleme a magyar nemzetnek, akár mint külön faj, α *keresztény magyarság óriási többségének /ölibe kerülhessen* a jövőben az *élet bármely terén.*

Miután pedig a zsidóság az életnek éppen legdöntőbb stratégiai pontjain került fölibe a

keresztény többségnek s mivel a magyarságot háborús vér- és erkölcsi érték veszteségei folytán mai elgyöngült és leszorult állapotában a saját erőire hagyni nem lehet: e téren is állami beavatkozásra van szűkség·

Mikor az állam céltudatos birtokpolitikával erősíteni igyekszik a kis- és középbirtokot a túltengő nagybirtokkal szemben, mikor a latifundiumok rovására napszámosokból kisbirtokosokat akar teremteni, mikor a gyár, vagy kereskedelmi vállalat nagy nyereségének tekintélyes részét elvonja szociális intézmények révén s azzal kiegészítvén a munkás bérét, a tőke és munka harcában a munka segítségére siet a túlhatalmas tőkével szemben: ugyanazt az egyensúlyozó, arányosító, kibe kítő szerepet tölti be, mint amelyre a zsidó kérdésben is szükség van. *Egyensúlyt* kell teremtenünk a magyar társadalom túlhatalmas *zsidó törpekisebbsége* és háttérbe szorított óriási *keresztény magyar többsége* között. Ez pedig csak úgy képzelhető el, ha a magyar állam szigorúan megmaradva a jogegyenlőség biztos talaján, minden vallás, faj, vagy nemzeti, vallási, faji csoport lehető arányos érvényesülésének igazságos és szociális álláspontjára helyezkedik. A magyarság nem akar α *jogegyenlőség félretételével* más faj rovására érvényesülni, még saját országában sem: a

maga számára csak azt a súlyt, jelentőséget, hatalmat követeli az élet minden pontján, amelyet minden más fajnak is számához mérten biztosít. Bizonyos, hogy ezt az arányosítást tökéletesen keresztülvinni nem lehet. Bizonyos, hogy a magyarság országos arányszámánál is nagyobb számmal fog beláthatatlan időkig részt venni a magyar föld megművelésében. Több mint valószínű, hogy a zsidóság még 30 év múlva is 5-nél nagyobb százalékkal fog szerepelni a börzeéletben, de az is több mint bizonyos, hogy nem 95 százalékkal, mint ma. Ennek az arányosításnak a szerves fejlődés feltételeire figyelem nélkül való keresztülvitele társadalmunk életének, termelésünknek végzetes elakadását s a világversenyben való lemaradását vonná előreláthatólag maga után. Máról-holnapra nem lehet kitenni a tőzsdetanácsból a zsidó tőzsdetanácsosok 90 százalékát, mert börzeügyekben jártas ugyanennyi keresztényt helyettük ma még aligha tudnánk összeszedni. És többé-kevésbé hasonló a helyzet a többi zsidókkal ellepett pályákon, intézményekben és pozíciókban is. Ezt az arányosítást csak szervesen, fokozatosan lehet keresztülvinni, évtizedekre terjedő céltudatos erőfeszítéssel. A közelmúltban még 70 százalékban zsidó összetételű budapesti Kereskedelmi és Ipar-

kamara ma már legalább 70 százalékos keresztény többséggel rendelkezik. A tőzsdetanácsba is bekerült újabban pár keresztény. A zsidó túlsúlyú fővárosi törvényhatóság és tanács is alighanem erősen keresztény többségű lesz már a legközelebbi jövőben. *A közintézményeken és az iskolákon kell kezdeni ezt az arányosítást,* hogy lassan-lassan átterjedjen az újjárétegeződés az élet minden részére és zugára.

E szerves társadalmi átcsoportosítás legfőbb eszköze mégis az iskola. A közép- és főiskolákon és minden magasabb szakiskolában amúgy is be kellene hozni a numerus clausust. Államéletünk egyelőre való összébbszorulása, menekültjeink ellátásának szüksége s a már régen beállott túltermelés a szellemi életpályákon parancsolólag írják elő a numerus clausust — a zsidókérdés nélkül is. A dolgok ilyetén állása mellett egyenesen elképzelhetetlen volna, hogy a visszavetésnél figyelmen kívül maradjon társadalmunk égető zsidókérdése s a visszavetés az elsőbbleges erkölcsi kiválasztás után ne a fajok, illetve felekezetek aránya szerint történjék. Legszigorúbban volna keresztül viendő ez a numerus clausus kapcsán való arányosítás a főiskolákon. *Azon az intézményen keresztül kell kiemelnünk a zsidóságot mai döntő hatalmi hely-*

zetéből, melyen át a társadalom irányító, felső rétegeibe betelepedett: a főiskolákon keresztül. El kell ismernünk, ez már nem a régi liberalizmus, ez már nem a régi „szabadverseny”. De megvan-e ma igazán művelt országban a régi értelemben vett szabadverseny? Nem ezer kézzel nyúl-e bele az állam amúgy is minden szabad tevékenységébe a társadalomnak, termelő tevékenységébe is? A manchesterizmusnak régen befellegzett s ideje, hogy ezt Magyarországon is észrevegyék. Az ásatag frázissal, hogy a mai — állami beavatkozással — szabályozottabb, szociálisabb szellemű élet és életlátás az egyéniség érvényesülésének megszűkülése volna az individualistább múlttal szemben, ma már verebeket sem lehet elriogatni, nemhogy céltudatos politikát lehetne elgáncsolni. Az igazi kiválóságnak éppen elegendő tere lesz az érvényesülésre emez arányosabb és egészségesebb erőmegoszlás keretein belül is. Ez az arányosabb erőmegoszlás amúgy is csak a tömegek, az átlagok jobb arányát jelentené. Az igazi kiválóság mindig olyan kisszámú, hogy ilyen nagyvonalú tömegcsoportosítás alig érinti. A kiváló zsidó orvos azontúl is éppúgy el fogja érni a belső értékének megfelelő társadalmi megbecsülést és súlyt, mint eddig. Viszont hol van az

megírva, hogy egész Magyarország orvosainak több mint fele kell zsidó legyen? És hol van az megírva, hogy a magyar nagybirtokosok 20 százaléka kell zsidó legyen? Vagy a fővárosi újságírók háromnegyedrésze? Ám még ha csorbát is szenvedne itt-ott az egyéniség érvényesülésének elve e nagy változások első idejében, van egy dolog, mely az egyéniség érvényesülésénél is drágább nekünk s ez: *az élet.* Minden jogot le lehet hántani emberről, fajról, nemzetről, mert minden jog emberi csinálmány. Az egyetlen kivétel *az élethez való jog.* Ezt el nem veheti tőlünk senki, míg lélegzünk és mozgunk. S a szegény, meggyötört magyar faj még lélegzik és mozog. Miután pedig volt elég alkalma a fenekére nézni minden általános úgynevezett eszme, elv és jelszó vizeinek a legutolsó években, nem valószínű, hogy az élethez való szent jogát akár a liberalizmus „eszméje”-ért, akár a szabadverseny elvéért, akármiféle demokratikus és radikális fikciókért és jelszavakért, bármiféle izmusokért, röviden egy tál lencséért: odaadja. Mi nem akarunk többet Jákobbal Erzsaut játszani.

„Ez mankó”, fogják egyesek gúnyosan sziszegni, „mankó a gyöngék számára”. Valóban az. Mankó. De még mankót is inkább adjunk a magyar faj hóna alá, mintsem hogy

végképp elpusztuljon. A természetes ki válogatódat kegyetlen természettörvényét mi nem akarhatjuk ezzel kijátszani, arra képtelenek is volnánk. Ha a magyar faj végső tehetetlenségbe sülyed, az élet diadalmas erői kérlelhetetlenül végig fognak gázolni rajta. Viszont legalább is méltatlan volna rossz néven venni a szegény magyar néptől, hogy nem hajlandó magát a saját országában sem az emberiség gyomjának tekinteni, sem *önmagát sajátkezűleg kigyomlálni.* Ellenkezőleg! Erezzük és tudjuk, hogy *a legnagyszerűbb magyar erők még csak ezután kerülnek napvilágra.* A magyar parasztlélek megindult pompás hullámverése ősi, szűz természeterők megmozdulása s e friss magyar erők hullámai előbb-utóbb el fogják önteni termékenyítően az egész magyar földet s a budapesti kis papírhajót bele fogják mosni a magyar föld humuszába.

Addig is, míg az elátkozott mesebeli királyfi végképpen felébred benne, míg erőinek tudatában belemosolyodik a nagy mindenségbe, míg önmaga feszít szét minden keretet és korlátot, mely mozgásában akadályozza, addig csak érezze ott összezavarodott, megbénult lelkében bénult tagjai segítségére az állam mankóját 1

A zsidóság visszaszorításában azonban az állami beavatkozás csak a legkülsőbb

keret: a magyar keresztény társadalomnak kell abba tartalmat és erőt öntenie. *Magában véve minden állami beavatkozás merő negatívum, mely magára maradva vér és ideg híján gyorsan elsenyved.* Társadalmi, faji, gazdasági, egyéni és tömegerőknek kell azt kitölteniok. Elsősorban a keresztény magyarság társadalmi szervezkedésének, szoros összefogásának. A magyar nép csak most kezd lassan tudatára ébredni a szervezettségben rejlő roppant hatalomnak. A magyar keresztény társadalmat egy felsőbbrendű nemzeti gondolat és erkölcs jegyében egyénenként össze kell hozni és össze kell kovácsolni.

De még az egyetlen cél szolgálatában való társadalmi megszerveződés is csak egy — belsőbb — kerete az élő erőknek.

Minden, de minden erőfeszítés hiábavaló, ha az irány le nem száll a magyar lélek legmélyére s ott meg nem kezdi és végre nem hajtja a nagyar jövő legnagyobb feladatát: a magyar faj lelki világának átgyúrását.

Ez minden magyar probléma magja, lényege, archimedesi pontja.

3.

A magyar sajtókérdés ezer szállal fűződik ssze a magyar faj sóvárogva várt reneszán-

szával. Új sajtó és megújhodó magyar faji szellem bonyolult összefüggései tisztán mutatják, milyen kuszáltan okai és okozatai egymásnak a társadalmi dolgok és jelenségek egyszerre! A közelmúlt rothadt sajtóját nem lehet megreformálni a magyar faji szellem reneszánsza nélkül. Viszont a magyar faji reneszánsznak legnélkülözhetetlenebb eszköze a becsületes, vérbelien magyar és magas színvonalú újságírás. E bonyolult okozati összefüggések valamelyik szálából azonban mégis ki kell indítanunk a jövő szövedékének szövését. A magyar faji újjászületéstől várjuk túlnyomó részben a sajtókérdés megoldását, de a faji megújhodás folyamatát kezünkben lévő eszközzel kell megindítanunk. A kezünkben lévő leghathatósabb eszköze pedig e roppant reformmunka megindításának az a pár keresztény újság, mely a harcot odakinn a múlttal és különösen a félmúlttal fölvette. Az első lépés a faji megújhodás felé olyan sajtóorgánumok teremtése, mely ennek a nagy célnak szolgálatába szegődött minden eszmei, erkölcsi és anyagi erejével. A legközelebbi célja pedig a sajtóharcnak: gyorsan és gyökeresen új, egészséges irányba terelése a magyar közvéleménynek. Egyetemes lelki készség, termékeny közhangulat teremtése a magyar nép világfelfo-

gásában a jó mag befogadására. Olyan gyors, sőt még gyorsabb megtisztítása a magyar közvéleménynek, mint amilyen gyors és gyökeres volt a rontás. S mert Magyarországon a sajtó a leghatalmasabb formálója a közvéleménynek, ezért kell éppen a sajtóból kiindulnia. A következőkben ennek a szent hiatású sajtónak programmját szeretném körvonalazni.

*

Minden társadalmi baj, de minden társadalmi eredmény gyökere is: az ember. Ezt felejtette el a magyar háború előtti politika éppúgy, mint a háború utáni forradalmi politika. Hatvanhetesek és negyvennyolcasok, konzervatívok és radikálisok, liberálisok és szocialisták, evolucionisták és forradalmárok mind-mind közjogi intézményekre esküdtek: vagy arra, ami van, vagy arra, aminek szerintük lennie kellene. Még a bolsevisták is hamar félretették a történelmi materializmust és gazdasági előfeltételek helyett a tanácsrendszertől, a proletárság diktatúrájától, szó val ők is közjogtól várták a megváltást. Ennek a sokféle politikai kuruzslásnak, a jóhiszeműnek csak úgy, mint a rosszhiszeműnek, meg kellett buknia. Legcsúfosabban természetesen és legvéglegesebben a kommunizmus bukott meg, mely már apjában, a pacifista, antimilitarista, intellektualista, progresz-

szív, polgári zsidó radikalizmusban is olyan szemérmetlenül sajátította ki a maga számára az „emberiséget”, valójában pedig éppen az embert hagyta ki számításaiból, úgyis mint tömegakaratot, úgyis mint emberanyagot egy új társadalom fölépítéséhez. A világtörténelem legmaróbb szatírája lesz mindenha, hogy az a tanácsköztársaság, mely „eltörölte” — plakátokon — a magántulajdont, „megdöntötte” a kapitalizmust, a kapitalizmusból csak a termékenységet tudta kioperálni, de a Budapesten amúgy is levantei méreteket öltött gyalázatos gazdasági visszaéléseket, az uzsora ezer válfaját, a lánc- és zugkereskedést soha nem képzelt arányokban virágoztatta föl. A csúfolódó élet rálicitált a görög mesére, melyben a szelídített medve el akarván kergetni alvó gazdája arcáról a legyet, követ ragadott, hogy azt agyonüsse s a léggyel együtt agyonütötte jóltevőjét is. A proletárdiktatúrának még csak ennyire sem sikerült a dolga: a termelést ugyan agyonütötte egyelőre — állítólag a légy miatt, — de a légy, magát még jobban teleszíva, vidáman tovarebbent. *Az élet a maga ember- és társadalomformáló titokzatos műhelyébe nem enged be silány kontárokat,* kiknek fejük is, szívük is üres. Ám hazánkra szakadt a nemzeti és társadalmi katasztrófák sora, a legszörnyűbb és szörnyű

voltánál fogva az utolsó lecke a magyar lelkek milliói számára: jó és rossz magyarok, igazi és álmagyarok mind mind magunkon kívül kerestük bajaink gyökerét és magunkon kívül kerestük a megváltást. Vissza kell térnünk önmagunkhoz, az emberhez. Többet kell törődnünk a jövőben az emberrel, kevesebbet az intézményekkel, többet építenünk az emberre, kevesebbet a külső formákra. *A magyar emberből kell kiindulnia ez új élet új integrálódásának.* A magyar lelket kell előbb kiépítenünk, csak erre az egyetlen kősziklára emelhetjük az új Magyarországot. Könnyű a dolgunk, mondhatjuk a mondhatatlan keserűség öngúnyjával. Társadalmi kapcsok ember és ember között meglazulva vagy szétszakadva, millió és millió magyar idegen, alsóbbrendű népek igájába», nemzeti vagyonából, ezeréves szentségeiből kifosztva, lelkivilágában még mindig összezavarodva, világhivatásában megakasztva, barát, szövetséges, biztos haza nélkül áll 10 milliónyi magyar az Isten ege alatt. Nem maradt semmi egyéb a régi, szép, gazdag, egész Magyarországból, mint a 10 milliónyi magyar lélek, pőrén, kifosztottan, letiportan. Ha akarnók sem tudnók másból kiindulni az új élet felé, mint magunkból.

A világbabonák évtizedek óta egyre sűrű-

södő szörnyű bozótjában a közelmúltban elvesztettük önmagunkat. A nagy égés azonban, mely mindent elpusztított körülöttünk, mely elvette hazánkat és úgyszólván minden testi és lelki kincsünket és atomokra bontotta az egész történelmi magyar életet: végül fölperzselte ezt a gyalázatos babonabozótot is és mi akaratunkon kívül visszatérünk minden társadalmi élet és fejlődés kiinduló pontjához: az emberhez. Ma a keserűség, elvesztett kincseink után hulló könnyeink elhomályosítják látásunkat s nem tudjuk kellően áttekinteni mind azt, *amit e katasztrófákon keresztül nyertünk.* De ösztönszerűen érezzük mindnyájan, szinte megindokolhadanul feltámadt optimizmusunkon át, hogy annak valami rendkívülinek kell lennie. S valóban, ha mérlegre tesszük mindazt, amit elvesztettünk s mindazt, ami még az összeomlás után is megmaradt számunkra: a 10 millió önmagára eszmélt lélek lenyomja a serpenyőt. *Egy erőteljes, testben, szellemben, jellemben egészséges nemzedék az elképzelhető legszörnyűbb katasztrófák romhalmaza alól is diadalmasan emelkedik föl és újból kiépíti a maga államát és társadalmát.* Ilyen nemzedékre van szüksége a robinzoni munkához az új Magyarországnak. Tíz millió egyet akar, egy célnak nekifeszülő, öntudatos, ép és magában bízó

magyar nagyobb erő és nagyobb hatalom még szétdarabolt és kirabolt országban is, mint ép és biztosan álló országban ugyanannyi lankadt, önző, szószátyárkodásba merült szertehúzó magyar. *Minden tőlünk függ:* ez minden politikai bölcseség kútfeje. Amely nép en-lelkében keresi és találja meg boldogulása jó csillagát, az még nem veszett el.

A közelmúlt megtanított bennünket a nehéz leckére: a megváltás, *minden megváltás csak belülről, a telkekből jöhet,* kívülről, intézményekből, vagy merő világpolitikai szerencséből soha. E lecke nyomán *a sajtónak befelé kell fordítania a magyar nép érzékeit és elméjét: en-lelke felé.* Ott kell elvetni a megújhodás magvait. A talaj ma jó, jól alászántott, vigyázzunk, hogy jó mag kerüljön bele.

Más, nálunk nagyobb népek is átéltek hasonló katasztrófákat, olyanokat is, melyekben nálunk kevésbé bűnösök voltak. Németországot is földarabolta Napoleon, rettentő térdei alá gyűrve Nyugat- és, Délnémetországot. Németországot akkor egy világverő emberóriás és a legnagyobb akkori világhatalom teperte le, darabolta föl. Minket ellenben csak oláhok, csak csehek, csak szerbek: szegény, nyomorult, szánalmas bocskoros imperialisták. Németország mégis feltámadt, még pedig hamarosan. A ma élő emberiségnek

ez a legnagyobbszabású népe akkor, sőt már egy félszázaddal azelőtt: éppen *a letiportatás, a megaláztatás, a politikai megsemmisülés idején dolgozott a legfélelmetesebb szívóssággal és következetességgel belső megújhodásán:* iskolákban, kaszárnyákban, egyetemek katedráin, templomok szószékein, írók és költők, bölcsészek és tudósok könyveiben, államférfiak, uralkodók és hadvezérek szavaiban és tetteiben. A politikai leszorultság és jelentéktelenség idejét használta föl a német nép a nagyszerű magvetésre. *Egy évszázadon át prédikálták a német nép nagy tanítói a kötelesség, az önzetlenség, az önfeláldozás, az önfegyelem, a szervezett együttműködés mindenhatóságát.* S a kötelesség és önfegyelem'^ és szervezett egyetakarás eszméje a német szívekben kicsirázott és nagyra növekedett. Olyan nagyra növekedett s nyomában olyan szédületes iramban emelkedett a széttagolt Németország a világ legfélelmetesebb nagyhatalmává, hogy a fö'd többi hatalmasai „megfélemlének”. S most ez a nép, mely lelki emelkedettségben, erkölcsi és teremtő erőben, államának szociális berendezésében, gazdasági életének egészséges és arányos rendszerében, kultúrája mélységében és általánosságában a föld népeinek élén haladt, most velünk hasonló sorban sínylődik. De sorsunk csak külső letiportságunkban

hasonlatos. *A német nép felkészülten szállt szembe nehéz sorsával, mi összetörtünk alatta.* Németország egy vilghatalom ormáról zuhant a mélybe, mi belsőleg törtünk össze. Nekünk azt a nehéz verejtékes lelki kiépülést a jövőben kell magunkon végrehajtanunk, amit a német nép már régen befejezett. Nekünk egy lelki, erkölcsi, faji reneszánsz harcát kell önmagunkkal megvívnunk, melynek sikerétől függ minden. Németország csak a külső politikai bukás romjait kell hogy lerázza magáról. Ezért *nekünk nem a mai Németországból kell példái és bizakodást merítenünk, hanem a napóleoni és Napoleon előtti —- lelkileg még nem kész — Németországból.* A magyar nemzeti sajtónak a lelki, erkölcsi megújhodás kútjai felé kell irányítania népünket.

A belső megújhodás ösvényeit kereső és mutató magyar sajtónak bele kell torkollnia egy erőteljes, egészséges, kíméletlenül őszinte faji megismerésbe és faji politikába.

Ha a magyar nemzet *belső erőitől* függ az egységes történelmi nagy Magyarország kiépítése mai torzójából, úgy minden intézménynek, minden egyéni és tömegakaratnak ezt az egyetlen célt kell szolgálnia. De ehhez a munkához ismernünk kell mindenekelőtt

saját fajtánkat és minden más velünk vagy körülöttünk élő fajtát, önmagunk elé szigorú tükröt kell tartanunk, hogy végre lássuk, *mik vagyunk, mik voltunk, mik lehetünk és miknek kellene lennünk.* Seregszemlét kell tartanunk erőink és gyarlóságaink fölött. Szakítanunk kell azzal a nevetséges ősmagyar hiúsággal, melyet belső ellenségeink olyan művészettel tudtak legyezgetni, hogy elaltassák bennünk a jobbravágyás erkölcsi szikráját. Mi igen is nem vagyunk a világ első népe. Az angolszász testileg különb nálunk — ma. A német mélyebb kedélyű és mélyebb elméjű és felsőbbrendű erkölcsű nálunk. Az egész germán világ szorgalmasabb és fegyelmezettebb nálunk. Az egész germán világ jobban szomjúhozik a művelődés után mint mi, kevesebb erkölcsi piszkot, korrupciót tűr meg maga körül mint mi. Még csak a világ első katonái sem vagyunk, amivel pedig szeretünk dicsekedni. Ha a világ első katonái volnánk, nem dobálta volna el olyan könnyen fegyvereit a magyar egy pár gyapjasfejű, silány zsidólegény biztatására. Ha a világ első katonái volnánk, hadseregünk fegyelme és jó szelleme túlélte volna az októberi forradalmat, nem kellene azt most újonnan beoltani népünkbe. De hiszen az erkölcsi világrendben való hitünk kellene megrendüljön,

ha valóban mi volnánk a világ első katonái. Ugyan ki nevelte a mi népünket igazi katonává máig? Talán az iskola, mely jórészt katonaellenes szellemet plántált a magyar fiúkba? Vagy a hazafiasságot kisajátított 48 as ideológia, mely csak úgy csepegett az antimilitarista szólamoktól? Vagy talán a vidáman burjánzott Galilei-kör, vagy a Jászi Oszkárok és Bíró Lajosok publicisztikája? Talán az osztrák generálisok, a harmonika-nadrágosok, vagy a toronysapkás cseh tisztek, vagy az idegen szellemű kaszárnyák? Vagy a szégyenletes osztrák hadvezetés a háborúban? A Potiorekek, a Conradok, a Terstyánszkyak és József Ferdinándok? Hol volt nálunk az a nagyszerű, mélyen átgondolt és mélységes nemzeti szellemmel átfűtött katonai organizáció és nevelés, amely a német fiút azzá a katonává nevelte, kinek döngő lépteire eresztékeiben rendült meg a földteke? Ugyan hol? Valóságos csoda, hogy a derék magyar fiú mind e káros hatás alól olyan sokáig ki tudta vonni egészséges ösztöneit s mind e hatások dacára is a világ legelső katonái közé emelkedhetett. Hanem igaz: *nyers katonai anyagnak jobbat nem terem a föld a magyarnál,* 1000 éves katonatörténelmünk, a világháború és nagyszerű sporteredményeink mind ezt bizonyítják. *Olyan anyag ez, amelyből ki lehet*

myészteni a világ első katonáját. De azt ki kell tenyészteni. És sok egyebet is. Nagyszerű szűz erők, képességek szunnyadnak a magyar fajban. De ezt a fajt még csak ezután kell a maga őserejének és a benne szunnyadó lehetőségeknek tudatara ébresztenünk. Eddig ugyan senki sem törődött vele Zrínyi Miklós és Széchenyi István óta.

A forradalom keresztény-nemzeti fázisáig egyenesen kulturálatlanság- és illetlenségszámba ment magyar fajról még csak beszélni is. A faji kérdést — ha itt-ott felvetődött volna — sietett elsősorban a sajtó terrorral agyonnyomni vagy agyonhallgatni. A magyar nép eredeti fajisága s ezzel történelmi eredeti fajfölöttisége is, mellyel magához tudta ölelni a felföldi tótot, cipszert, a dunántúli és délvidéki svábot, régebben a horvátot és a szerbet is, elmosódott. S helyébe egy újabb, idegenszerű fajfölöttiség telepedett fölé, mely megnyitotta a magyarság faji sorompóit minden jött-mentnek, aki magát kegyeskedett magyarnak vallani, de egyben az új emberek tolakodó túlbuzgóságával csapta be az ajtót a velünk egy évezreden át testvériesen megfért idegennyelvű honfitársaink orra előtt. Az új magyarok lettek a leghangosabb és a legtürelmetlenebb magyarok *kifelé,* sajtójuk tolakodó és hangos magyarkodása az egész világ-

gon kelletlen érzéseket csiholt ki ellenünk és hathatósan segített elidegeníteni tőlünk másnyelvű honfitársainkat. *Befelé* ellenben annál szabadabb volt a vásár minden magyarellenes és nemzetietlen mesterkedés számára. Más nép ha valakit a saját fajába fölvesz, legalább bizonyos lojalitást követel meg e fölvettek részéről önmagával szemben. De mi a bambaságig „liberálisak” voltunk a kitágult határú új magyar fajon belül. Mert nekünk statisztikára volt szükségünk. A mi vak hiúságunkat hájjal kenegette a tudat, hogy micsoda szédületes iramban „magyarosodik” az ország. Végül odáig magyarosodtunk, hogy nem csehek(tótok, oláhok és szerbek fordították föl a magyar nemzeti államot, hanem a Kunfiak, Kunok, szegedi Lukácsok, báró Hatvanyak, Balázsok, Jászik, Szendék, Pogányok, Vágók, Szántók és Korvinok, csupa a magyar fajba betolakodott, magyarul beszélő és magyar nevű szedett-vetett idegen. így még nem tettek csúffá nemzetet a világhistóriában.

Ezek után a tanulságok után faji politikánkat ott kell kezdenünk, hogy valamivel kevésbé liberálisan határoljuk körül a magyar fajiságot. Magyarnak lenni: nem lehet többé üzlet. *Magyarnak lenni: vér, akarat, világnézet, erkölcs legyen a jövőben!* Legyünk inkább akár 1 millióval kevesebben, de akik magyaroknak

valljuk magunkat, legyünk valóban azok. Le kell végre szögeznünk, hogy a magyar faj minden finn-ugor-turáni származása és pusztai tradíciói mellett is: ma már inkább ária faj. Közelebb esik hozzánk vérben, idegrendszerben, faji tradíciókban és erkölcsiségben a germán is, latin is, szláv is, mint a rontott sémita zsidó, különcsen mint a keleti zsidó. Természetes tehát, hogy a germánt, latint, szlávot könnyebben emészti meg az eredeti magyar fajiság, mint a zsidót vagy négert. Tehát a zsidót jobban rostálva kell magunk közé fölvennünk, mint a köztünk élő ária néptöredékeket. Ez nem antiszemitizmus, hanem az adott elemekkel számoló egyszerű aritmetika. A magyar fajba olvadt német, tót, szerb, latin már az első generációban lélekben is, külsőben is alig különböztethető meg a fajmagyartól. A zsidó még a harmadik generációban is. Ennek a száraz ténynek következéseit le kell vonnunk. Még csak a névmagyarosítást is szigorú korlátok közé kell szorítanunk. Maradjon csak meg a Kun és Kunfi nemzetség továbbra is Kohnnek, a Byró Blaunak, a Lengyel Lefkovicsnak, a Kéri Krammernek. Ezek utóvégre nem is olyan rosszhangzású nevek: több ezeréves tradíció van a hátuk mögött, tessék csak büszkének lenni rá!

A magára eszmélt és kitatarozott magyar fajiságot azonban nem elég távol tartani minden rontó és bontó idegen befolyástól, hanem azt pozitív irányban is céltudatosan, minden rendelkezésre álló törvényhozási, kormányzati és társadalmi eszközzel erősítenünk, fejlesztenünk kell. *A magyar fajt ki kell tenyésztenünk/* Ki kell tenyésztenünk Európa egyik legtelibbvérű, testben, lélekben, jellemben legfelsőbbrendű, legerőteljesebb és legegészségesebb fajtájává. Egész állami és társadalmi rendszerünket ennek a nagy célnak a szolgálatába kell állítanunk, mert ez a nemzeti és állami újjászületés útja. *Minden intézmény csak annyit ér a magyar jövő számára, amennyit e faji reneszánsz szempontjából jelent.* Állami, társadalmi intézményeink közül tehát azokra kell a fősúlyt helyeznünk, amelyek a magyar nemzet átnevelése szemszögéből a legnagyobb jelentőségűek: *hadseregre, iskolákra, önkormányzati szervekre, egészségügyi és szociális intézményekre* s azokra az intézményekre, illetve azokra a hatalmi pozíciókra, melyek az egész állami és társadalmi, főleg pedig gazdasági élet terén a magyar faj elől kisajátított hatalmi posztok visszaszerzését jelentik.

Nincsen miért titkolni, *ez a fejlődés csak a magyar nép lelki militarizálódása útján mehet végbe.*

Akik a nyavalyás osztrák szoldateszka emlékei nyomán s az utolsó évtizedek elzsidósodott, elférfiatlanodott magyar lelkivilágával terhelten e ponton meghökkennének, azoknak eszükbe kell juttatnunk, hogy a katonás szellem a magyar faj legeslegősibb vonása. A magyar jóval előbb volt igazi katona a világnak ma legelső katona-népénél, a németnél is. Ezt tudatukba kell visszaidéznünk a lerontott magyar millióknak. Ha tehát itt ezt a katonás szellemet, mely népünknek eredendő tulajdonsága s melyet világhelyzetünk ezer éven át megkövetelt tőlünk, a jövőben pedig fokozottan megkövetel, céltudatosan fejleszteni akarjuk; ha hadseregünket, bármily kicsinyre szabják azt a világ mai hatalmasai, egyetlen roppant páncélos ököllé akarjuk összekovácsolni; ha tisztikarunkat nemzetünk és fajtánk legtisztább, legpompásabb virágjává akarjuk kitenyészteni; ha a hadsereg nemes katonaszellemét minden intézményünkbe és minden iskolába és minden lélekbe be akarjuk plántálni: akkor csak azt akarjuk, ami az élet akarásával jelent egyet. A tíz millió magyart, azokat is, akik az elrablott területeken élnek, *lelkileg egyetlen hadsereggé* kell megszerveznünk: a kötelesség, fegyelem, önfeláldozó hazaszeretet eszméjében. A kis, csonka Magyarországból pedig egy *modern*

Spártát kell teremtenünk, ahol minden gondolat, minden törekvés, minden eszme, érzelem, akarat, vér és verejték, izom- és idegerő konok megátalkodottsággal egyetlen szentséges célban fut össze: *Felépíteni újból Magyarországot!*

*

A magyar népet a faji önismereten keresztül a faji megerősödés útjára irányítani elsősorban az irodalom és a sajtó feladata. Le kell szállanunk a magyar lélek legmélyére és ki kell tárnunk a magyar faji lélek körül a megismerés minden ablakát. S ezért irodalomban és sajtóban erősítenünk kell a látásnak azt a kíméletlen röntgensugár-szerű *realizmusát,* mely a valóságnak minden porcikéján átvilágít s azt a *moralista emelkedettséget,* mely az erkölcsi rugókat keresi s az erkölcsi hiányokon mennydörög. A mi egész irodalmunk — leszámítva a legutóbbi 30 év elzsidósodott íróit — moralista irodalom. Épp úgy, mint az angol, a német és minden germán irodalom. Zrínyi Miklós, Petőfi, Arany, Vörösmarty, Katona, Kemény Zsigmond, Eötvös József, Gyulai Pál, Mikszáth, az újabbak közül Gárdonyi, Herczeg és Móricz Zsigmond: *lelkük alapjaiban egytől-egyig moralisták,* kiket az élet erkölcsi rugói állandóan foglalkoztat-

nak és érdekelnek. Aminthogy még Ady Endrében is csak fölvett póz, frazeológia a franciáskodó, alapjában pádig inkább zsidós amoralizmus. Ady Endre túlságosan tudott haragudni, káromkodni, háborogni és elkeseredni ahhoz, hogy belsőleg is amoralista legyen. A vérbeli moralista belőle épp úgy akarata ellenére üt ki, mint Nietzschéből. *A faji megismerésnek talán nem legutolsőrendű kiinduló pontja az a bizonyosság, hogy minket magyarokat a sors moralista hajlandósággal áldott vagy vert meg.* S ez igen mélyen fekvő kapocs a magyarság és a germán törzsek között és mélységes, soha ki nem tölthető szakadék magyar és francia, magyar és zsidó lélek között. Mi nem tudjuk semmi tettünkből és alkotásunkból úgy kihagyni erkölcsi meggyőződésünket, mint a franciák vagy a zsidók. Ezért a vérbeli magyar nem is tud olyan tisztán, olyan elvontan *csak művész* lenni, mint a francia vagy a zsidó, vagy az ó-görög és a római. S ha keresem a konkrét írói típust, amelyre a magyar faji reneszánsz a legjobban támaszkodhatna — tetszik vagy nem tetszik sokaknak, — ezt mai íróink között Gárdonyi Gézában és Móricz Zsigmondban találom meg leginkább. Távol áll tőlem, hogy Móricznak a proletárdiktatúra alatt való eltévelyedését mentegessem. Itt csak arra a

tényre akarok rámutatni, hogy minden kommunizmus előtti írásában, még a sokat gáncsolt *Fáklyában* is olyan vérbelien, olyan ösztönösen, olyan tisztán és könyörtelenül magyar, mint Gárdonyin kívül egyetlen mai írónk sem, sőt talán általában egyetlen írónk sem az egész magyar irodalomban. írásaiban szinte egy lírai költő tökéletes őszinteségével tárja föl fajtája lelki világát, de ha még oly alacsonyságokra is világít rá könyörtelen lámpásával, soha ki nem ejti kezéből az erkölcsi mértéket és soha el nem nyeli erkölcsi felháborodását. Az ő könyvei minden belső reálizmusuk mellett a szó felsőbbrendű értelmében erkölcsös könyvek, melyek *a ténybeli valóságon át az erkölcsi igazságot is keresik.* Ha itt-ott zsúfolja is a bajt, bűnt és szennyet, mely forrón szeretett és még bűnein és gyarlóságain keresztül is nagyszerűnek, telivérnek, nagyra és másra, jobbra hivatottnak rajzolt fajtáját elékteleníti, mint pl. a Fáklyában: alapjában nem tesz mást a szépíró tollával, mint amit Széchenyi István a politikus tollával és szavával tett, kristálytükröt tart népe elé: „Ilyenek vagytok, ez vagytok”. A hiú magyarnak fáj ez a kíméletlenség és szívesen keres kibúvót az ilyen drasztikus önismeret elől. Pedig *mássá, többé, jobbá sohasem lehetünk enélkül a hiánytalan*

önismeret nélkül. Hiszen magunkat kell átgyúrnunk, hogy fölépíthessük újból Nagymagyarországot!

*

Az önismeret során lassan rá kell jönnünk mindannyiunknak, hogy *minden, ami bennünk ősi jó, ami bennünk őserő, ami bennünk fejlődésre érdemes és teremtésre képes ősi faji csira, ami minket elválaszt a körülöttünk bőszülten hullámzó Balkántól, a levantei szellemű szennyes kelettől, az minket észak felé vonz a természeti erő törvényszerűségével és megváltozhatatlanságával.* Nekünk meg kell végre találnunk fajtánk titok-nyitját és népünket bele kell állítanunk az emberiség, elsősorban Európa egyetemébe. Nekünk bele kell fogódznunk más népekbe, mert egyedül nem állhatunk a nagy világon, ellenségek tengerében mohón ostromolt apró sziget. Nekünk fajilag is tájékozódnunk kell, függetlenül a politikától. És nem tájékozódhatunk csak észak felé, az északi nagy germán népcsalád felé. Erre utal bennünket kultúránk és államunk egész története Szent István óta, erre utalnak bennünket fajtánk lelki és testi alkatának őstörvényei, az erkölcsi tisztaság után való ezeréves szomjúságunk. S erre utal bennünket talán nem utolsó sorban az a belátás, hogy minket csak egy er-

kölcsi újjászületés menthet meg. Ehhez pedig folytonos ösztönzést, példát, mértéket és támaszt csak onnan meríthetünk, ahonnan ezeréve merítjük s ahol az erkölcsi világrend a legszilárdabb és a legtökéletesebb ma a föld kerekén. Minden politikától eltekintve faji, erkölcsi, szellemi orientációnk a németek, angolok, svédek, norvégok, dánok, hollandok és finnek felé kell hogy irányuljon a legszélsőbb határozottsággal. A két legközelebbi szem számunkra ebben az előkelő láncolatban a *német és a finn nép.* A németek, mert ezeréves történelmi és művelődési összeköttetésünk ma is élő s mert országunk földrajzi alkata és világpolitikai elhelyezkedése is a németek felé irányít bennünket; a finnek, mert faji testvéreink és éppen mint finnek, mint uralaltáji nép fejlesztettek ki a *germánokéval erkölcsi alapjában annyira rokon,* nagyszerű kultúrát. Nemzeti hiúságunk eddig mindig a fényesmúltú, egykor daliás és ma is annak hitt török rokonok felé vonzották sziveinket. A kicsi, elnyomott, békésen dolgozó finn néppel keveset törődtünk. Holott az orosz forradalomban, melyből páratlan hősiességgel ők emelték ki magukat legelőször, finn testvéreink megmutatták, hogy katonás erényekben sem állanak hátrább a föld legjobb népeinél. *A törökökhöz a múlt*

vonzott bennünket, a finnekhez vonzzon bennünket a jövő. Nekünk föl kell vennünk és céltudatosan minden rendelkezésre álló kulturális és politikai eszközzel a lehető legerősebbé kell kovácsolnunk e nemes testvérnéppel való összekapcsolódásunkat Nem akarhatunk belefulladni a körülöttünk terjengő csúf balkáni és levantei mocsárba, ezért építsük ki hídjainkat a nemes germán és nn észak felé. Nincs más menekvés.

*

Helyes belső tájékozódással megerősítvén a magyar népnek a magyar földbe lebocsátkozó faji gyökereit s belehelyezvén az emberi kultúra egyetemes vérkeringésébe, hozzáfoghatunk majd a magyar nép világnézetének kiépítéséhez. Nehéz és hosszadalmas munka lesz. De vállalnunk kell.

A magyarság világnézetévei Széchenyi István óta édes-keveset törődtünk. A *horror-vacui* egyetemes természettörvénye alapján aztán ebbe a résbe fészkelte be magát a másféle zsidójellegű radikalizmus a maga mondvacsinált, politikai érdekek szerint százfelől összekapkodott Potemkin-világnézetével, hogy azt rátukmálja a magyar népre. A nyugati kultúra és civilizáció álarcában lopta be magát ez a magyar lélektől örökre idegen

világfelfogás a magyar közéletbe, de a magyar lélekbe is. A háború alatt, főleg az októberi forradalom után már egész sorát láttuk a fajmagyaroknak, köztük protestáns és katolikus papoknak is, kiknek lelkébe rozsdaként ette bele magát ez az idegenség s talán maguk sem tudták hogyan, de egyszerre a Jásziék gondolatsínein futtatták elméjüket és a Jásziék műkifejezéseit és szociológiai tolvajnyelvét szajkózták. A forradalmakban aztán világosan láthattuk, hogy *a nacionalizmus elpusztíthatatlan erő, ösztön az emberi lélekben,* nem pusztán meggondoláson alapuló ideológia, melyet le lehet tenni és föl lehet venni. A horror vacui törvénye itt is érvényesült: a magyar nacionalizmus időleges megkorhasztása és hatalmi elfojtása nyomán új, más nacionalizmusok jutottak előtérbe ugyanazon a Magyarországon. Mihelyt megrokkant a magyar nemzeti öntudat, hirtelen megerősödött a magyarországi zsidó, tót, szerb, oláh nemzeti öntudat. A kommunizmus vége felé már igazán csak a vak nem látta, hogy a nemzetközi formák, szavak éa elméletek mögött pirosan izzik a zsidó nacionalizmus az élet elfojthatatlan tüzeként. Ezerszámra lehetne halmozni a bizonyítékokat, íme csak egy: A proletárdiktatúra „eltörölte” a magántőkét, elsősorban a nagytőkét Magyar-

országon, főleg Budapesten, ahol a kommunista hatalom a legintenzívebben hatott. A nagytőke pedig túlnyomó részben zsidó kézen volt és van, a börze, a modern gazdasági rendnek eme legkapitalistább intézménye egészen a legújabb időkig úgyszólván 100 százalékban zsidó kézen volt és van (a mindenható 40 tagú tőzsdetanácsba mostanában került be megint a keresztény kurzussal pár keresztény ember) és a proletárdiktatúra mégis aránylag olyan kevés zsidót üldözött 1 Természetes az lett volna a magyar tőkés világ faji összetételénél fogva, ha a börtönök 80-90 százaléka zsidó burzsujokkal telt volna meg, miután a kommunizmus — elméletben legalább — elsősorban a nagytőke ellen fordul és nem a földbirtok ellen. Természetes az lett volna, ha főleg a budapesti zsidó nagytőkéseket, gyárosokat, bankárokat, kereskedőket, börzeembereket üldözték volna, nem tiszteket, tisztviselőket, vidéki papokat, birtokosokat és parasztokat. A valóságban azonban a proletárdiktatúra budapesti és vidéki politikai „bűnösei” és áldozatai között alig tengett-lengett egy-két zsidó, talán egyetlen százalék sem. A proletárdiktatúra pontos statisztikája majd rá fog világítani erre a tényre, melyet semmi a világon nem magyaráz meg, csak a faji szolidaritás, az el-

fojtott, de a hatalom birtokában mindjobban előmerészkedő zsidó nacionalizmus. A proletárdiktatúra második felében hihetetlen szemérmetlenséggel ütközött már ki ez a belső — különben természetszerű — tendenciája a bolsevizmusban hatalomra jutott erőknek a külső formákon. Lassan, de annál céltudatosabban selejteződtek ki a különböző hivatalokban és üzemekben a keresztény elemek s nyomultak helyükbe a zsidók, úgyszólván valamennyien vérbeli kapitalisták — mint megbízható proletárok. Szóval a kommunista uralomnak a magyar kapitalizmus zsidó túlsúlyánál és zsidó jellegénél fogva — de facto — a zsidóság elnyomójának kellett volna lennie igazság szerint; ehelyett azonban a zsidóság uralma lett belőle. Ide juttatott bennünket az a lejtő, melyre a Jásziék radikalizmusa sodorta a magyar népet. A sajtó, az új irodalom, művészet s a zsidó gazdasági hatalom nyíltan vagy titokban, közvetlenül vagy közvetve, céltudatosan vagy önkénytelenül szolgálta ezt a tendenciát: eltéríteni a magyar népet a maga történelmébe és földjébe gyökerező világlátásától s egy új világnézetet építeni föléje a nyugati kultúra nevében. Ez az „új magyarnak”, nyugatinak, a „nagy nyugati demokráciák”-kal összehangoltnak mondott, mondva csinált világszemlélet

azonban ahelyett hogy megerősítette volna a magyart, amint prófétái ígérték, végképpen legyöngítette, mert elszaggatta lelki világának éltet adó gyökérzetét. A szegény magyar nyugat felé sandítgatott s azt hitte, nyugat felé is halad; egyszer csak azon vette észre magát, hogy belebukott a legidegenszerűbb és legkeletibb keletbe. S ma még mindig nyakig ül benne.

Az élet erőit nem lehet kijátszani: mindenki és *minden faj csak a maga világnézetét építheti meg.* A zsidó is, a magyar is. Azt többé nem engedhetjük meg, hogy magyar lelkűnk e legszentebb szentélyébe idegenek merészkedjenek, oltárainkat széthányják s akármily hangzatos címeken ebbe a legbensőbb építkezésűnkbe belekontárkodjanak. *Magunk akarjuk és magunk fogjuk kiépíteni a magunk magyar világnézetét,* — az ősi, történelmileg, fajilag és világpolitikailag adott alapokon befejezni. Erre a tudatra kell rávezetnünk a magyarságot, ebben az értelemben kell hordanunk a téglát a hatalmas eszmei boltozathoz, melyet a magyar nép fölé kell emelnünk.

A magyar ember világnézetét két irányban kell kiépíteni és pedig egyidejűleg: erkölcsi és hatalmi irányban. A magyar nemzet történelme és irodalma elvitathatlan bizonysága a magyar-

ság előkelő etikumának. Az erkölcsi kérdések, az erkölcs fogalmai: becsület, hűség, őszinteség, bátorság, nyíltság, puritánság, férfias helytállás, hősiség, valamint az etikai értékelés ősidőktől fogva érdekelték, vonzották és foglalkoztatták a magyarokat. A magyar faj eme ősi etikai hajlamai erős alap, melyen tovább lehet építeni s mely megbírja a jövő legsúlyosabb erkölcsi követelményeit is. Bele kell vinnünk a magyar nép szívébe minél általánosabban és minél mélyebben *a kötelesség eszméjét és öntudatát.* Bele kell vinnünk népünkbe az öntudatos akaratot, hogy *a kötelesség becsületes teljesítésében keresse élete célját és boldogságát.* Mi keresztényellenes individualista henyeségnek, finomkodásoknak, élvezethajhászásnak, egyéni kapzsiságnak és habzsolásnak nem adhatjuk oda magunkat. Nekünk *a nyugati* ultraindividualizmust épp úgy le kell ráznunk magunkról, mint *a keleti* — zsidós — ultraindividualizmust. Ránk bomlasztólag hatott a nyugat egocentrikus civilizációja épp úgy, mint a zsidó egocentrikus világnézet, az utóbbi aránytalanul nagyobb bomlasztó erővel. Mind a kettőt le kell törnünk magunkban. A kötelesség, önzetlenség, önfegyelem és önfeláldozás emelkedett keresztény etikájára van nekünk szükségünk, nem énimádó szatócserkölcsre.

Krisztus Urunk azonban megmondotta. „Az én országom nem e világból való.” *A keresztény vallás és erkölcs csak egyik dimenziója lehet világszemléletünknek y* mert aki az erkölcsi normák mellett az élet anyagi követelményeit figyelmen kívül hagyja, — akár egyén, akár nép, — el kell bukjon az élet harcában. Az élet háború, erők mérkőzése. *Aki — ember vagy nép — megelégszik azzal, hogy jó és lemond arról, hogy erős is legyen, az szolgává nyomorodik.* A keresztényi erkölccsel, a kötelesség és önzetlenség eszméjével egyidejűleg erősítenünk keli népünkben az *erő és akarat kultuszát, a hatalmi gondolatot is.* A kettő együtt alkotja az erős férfit, a jellemet. „Mi jó? — kérditek. Vitéznek lenni jó!” így beszél Nietzsche Zarathustrája. Valóban, vitéznek lenni jó. *Magyar sorsunk; harcosok sorsa,* kiknek sokat és jól kell verekednünk *puszta életünkért,* többet és jobban más szerencsésebb népeknél. Ide vettettünk nagy világpolitikai, faji, szellemi, erkölcsi és gazdasági erők ütköző pontjába; világnézetek és világhatalmi rendszerek harca tombol évezredek óta ezen a földön: fölöttünk, rajtunk keresztül és bennünk. Mi azt a békét, nyugalmat és biztonságot, melyet a spanyolok, portugálok, svédek, norvégek élveznek, melyet az angolok is élvezhetnének, ha világhatalmi céljaikról

lemondanának: nem ismerhetjük meg soha. Nálunk nem akaratunkon múlik, hogy harcolunk-e nemzeti és faji létünkért békében és háborúban, hanem sokkalta nagyobb erőkön, melyeknek mi csak függvényei vagyunk. *Ezen a földön, ilyen világpolitikai és földrajzi elhelyezettségben, ilyen szomszédoktól környezve mi pacifisták nem lehetünk.* Az emberi kultúra, erkölcs, gazdasági és állami berendezkedés mai állapotában belátható időn belül egyetlen élni akaró nép sem mondhat le a belső és külső hatalmi fölkészülésről. De az a nép legkevésbé, mely a legnagyobb külső és belső fenyegetésekkel áll szemben. *Egyszerű, de örök társadalom-dinamikai törvény: mennél nagyobb erők nehezednek kívülről egy ország határaira, annál nagyobb belső erőket kell azokkal szembe feszíteni, hogy a határok össze ne roppanjanak. Es minél több ellenséges erővel áll szemben e határokon belül egy nép, minél több nem az ö véréből való vérrel, nem az ő lelkéből vett szellemi irányokkal és erkölccsel, idegen gazdasági hatalommal: annál nagyobb erővel kell e társadalom belső erőmegoszlását illetőleg is az államalkotó népben és akaratban élnie a hatalom gondolatának és öntudatának.* Nem véletlen és nem valami pokolbeli hatalmi téboly vitte rá a poroszokat sem a militarizmusra, hanem határaik bizonytalansága és nyíltsága, foldjuk

sok oldalról és nagy ellenséges hatalmak részéről való állandó fenyegetettsége. Ugyanez áll Magyarországra. *A hatalmi gondolatnak tehát épebben kellene élnie a magyar népben, mint minden más népben e föld kerekén.* Ehelyett azonban azt látjuk, hogy a magyar nemzet hatalmi öntudata a legutóbbi időkben alább szállott a legutolsó és legkevésbé fenyegetett népekénél is: a pacifizmus sokféle formában éppen ezen a földön végezte a legrombolóbb munkát, ahol pedig minden égi és földi jel az élet örök harcáról beszél. A magyar fajnak és nemzetnek befelé — saját társadalma felé — és kifelé — a nagyvilág felé — irányuló hatalmi öntudatát, akaratát és fölkészültségét két irányból ásta alá a belső rontás. Egyik oldalról megbontotta a magyar faji és nemzeti hatalmi öntudatot és fölkészűltséget azzal, hogy osztályhatalmi öntudatot igyekezett belenevelni a magyar társadalom egy részébe s ebben az osztályhatalmi szellemben szervezvén meg a munkásságot és az ahhoz kapcsolódó radikális rétegeket, ezt az új szervezetet a magyar állam nemzeti gondolatával és szervezetével élesen, mereven és ellenségesen szembeállította. *Élesebben, merevebben és ellenségesebben minden más ország szocializmusánál az orosz kivételével.* Az állam nemzeti gondolatával és szervezetével tehát

egy új nemzetellenes szervezet került szembe» mely a nemzeti magyar állam megbuktatására tört. A magyar szociáldemokráciába ezt a szélső nemzetellenes tendenciát a zsidó szellemű polgári radikalizmus sugalmazta bele. Ugyanaz a polgári radikalizmus azonban más oldalról is megtámadta a magyar állam nemzeti szervezetét és hatalmi öntudatát azzal, hogy *igyekezett minden hatalmi gondolat hiábavalóságát és erkölcstelenségét belesugalmazni a magyar nép polgári tömegeibe, egyidejűleg a pacifizmus gondolatat és világjavító erejének hitét.* Ugyanaz a társadalmi réteg, ugyanaz a kicsi, de nagyhatalmú faji felekezeti csoport, ugyanaz a mentalitás, ugyanaz az akarat tehát két fronton harcolt a magyar nemzeti állam ellen egyszerre. Sajnos, eredménnyel. Mikor bekövetkezett az októberi összeomlás, az egyedüli komoly hatalmi szervezet az országban ez a radikális polgárság által zsidó radikális szellemben megszervezett és radikális-kapitalista karmok között tartott szociáldemokrata munkásság volt; a magyar faj és nemzet egyeteméből ellenben sikerült kiégetni — legalább egy időre — a hatalmi tudatot és akaratot annyira, hogy egész természetszerűleg a dolgok logikájánál, az erők dinamikai arányánál fogva a munkásság kezébe kellett esnie a hatalomnak. A pacifista mákonnyal elszédített

magyarság nem akart katonát látni s valóban hitt abban a bárgyúságban, hogy a világ népeit csak mesterségesen fölpiszkált és előtérbe tolt osztályérdekek, a kevésszámú uralkodó osztálybeliek ugratták egymásnak és elég letennünk a fegyvert, hogy egy egész ellenséges világ a nyakunkba boruljon. Holott misem természetesebb, mint hogy a magyar hadsereg fegyverletételével egyidejűleg a kívülről ellenünk irányuló hatalmi nyomás a magyar határokon belül hatalmi légüres teret találván, azt sietett kitölteni egyrészről, másrészről a belülről támadt osztályhatalmi igények is hatalmi légüres térre akadván kiterjeszkedtek odáig, ameddig a kívülről jövő — cseh, oláh, szerb — igények engedték.

Szerencsére a közelmúlt fölnyitotta a botor magyar nép szemét, a pacifizmus minden fajtájából alaposan és végérvényesen kigyógyult. A belsőből is, a külsőből is. Mindenki a saját bőrén tanulta meg, hogy igenis kell a magyar katona, mert különben az oláh katona korbácsa suhog a hátunkon és kell hatalmi akarat és fölkészültség a társadalom belső erőinek egyensúlya szempontjából is, mert *a hatalomról lemondó egyén társadalmi réteg, osztály, faj vagy nemzet szolgájává válik annak, aki akar is, tud is hatalmas lenni.* S éppen ez a belső — a társadalom belső rétegeződésére irányuló

– hatalmi öntudat és akarat a fontosabb a magyar jövő szempontjából, mert a kifelé irányuló hatalmi öntudat és akarat ennek folyománya. Azok, akik nekünk befelé és kifelé pacifizmust hirdettek, hatalomnélküliséget, harmóniát és békét a társadalom rétegei s a népek között (míg egy másik fronton a legkíméletlenebb osztályharcot szervezték ellenünk), aki. bennünket a társadalmon belül lefolyó harcban épp úgy lefegyvereztek, mint a nemzeti társadalmak és államok között vívott nagy háborúban: azok igen jól tudták, mit jelent számukra az, ha kezükben van a sajtó, az irodalom, a bank, a gyáripar, egyáltalán a nagytőke, a munkásmozgalomnak, a szellemi és gazdasági életnek irányítása. Igen jól tudták, mit jelent az, ha a magyar gazdasági élet központias rendszere mellett s Budapest döntő befolyása mellett a tőzsdetanácsban csak közölük való ember ül, ha a fővárosi törvényhatóságban, tanácsban és elöljáróságban radikális szabadkőmívesek vezetnek, ha még a konzervatív nagybirtoknak is több mint 19 százaléka van zsidó tulajdonban.

Ezek a „pacifisták” pompás hatalmi szimattal rávetették magukat a szabadkőmívességre, azt szőröstől-bőröstől a kezükbe kaparintották; de nem ám a szemérmes jótékonyság csábította őket, nem az emberbaráti célok,

melyeket a szabadkőmívesség elé alkotói tűztek, hanem annak *titkos hatalmi* szervezete. S valóban a szabadkőmívességnek ezekkel a hatalmi lehetőségeivel éltek is ugyancsak, tá maszkodván egyfelől a nagytőkére, másfelől a kezükön destruktív irányba terelt munkásmozgalomra és sajtóra. Ha végig tekintünk azok névsorán, akik az utolsó évtizedekben fontos vagy éppen döntő társadalmi pozíciókba kerültek akár a fővárosban, akár a vidéki nagyobb városokban, akár a gazdasági, akár a szellemi életben: mindenütt ott látjuk legelői a „testvéreket”. Sehol oly mohó, arcátlan, keresztény vallást és nemzeti gondolatot üldöző *tisztán hatalmi* szervezetté nem tudott torzulni a szabadkőmívesség, mint Magyarországon, e pacifisták vezérlete alatt. Pacifizmusuk csak mohó hatalmi akaratuknak volt kifordított gubája, rejtegetője eldugott gyilkos eszközöknek. Aminthogy a valóságban minden pacifizmus — láthattuk a nagy háború győztesein, Oroszországban és idehaza egyaránt — csak a meglevő hatalmi rend ellensége, de türelmetlen előkészítője egy új, a meglevőnél sokkal ridegebb — mert minden keresztény erkölcstől elrugaszkodott — hatalmi rendnek. Senki sem állott ridegebb hatalmi állásponton befelé, mint ezek a mi pacifistáink. És hatalmukkal, mikor már nyíltan tehették, senki

sem élt kíméletlenebbül náluk, Dzsingisz khán sem, Lenin sem. Ezek a „pacifisták” a pulzusán tartották kezűket az élet harcos dinamikájának s magukban kinevettek bennünket, szegény jámbor tatárokat, kik megelégedtünk, hogy kezünkön van — forma szerint — a megyei közigazgatás, a bíróság és egy-két kaszinó, míg a modern élet összes számottevő hatalmi szálai mind az ő kezükben gyűltek össze. Annyira, hogy a forradalomban már a hadseregre és a közigazgatásra is rátehették a kezüket. Ugyanazok, akik a munkásfronton osztályharcot és forradalmat hirdettek, a polgári fronton a harmónia-elmélet mákonyával altatgattak bennünket: „Béke, szabadság, egyenlőség, szabadverseny, liberalizmus, mert az ember jó, az embernek, a társadalomnak nem kell kényszer, minden úgy fejlődik a legjobban a társadalomban, ha magától fejlődik. Zsidókézben van az ipar, kereskedelem, sajtó, irodalom? Ugyan mi baj van abban? Ez a tőke jó barátja a magyarnak, magyar érdekeken dolgozik, szolgája a magyar nemzeti gondolatnak; megértés, szabadság, szabadverseny és liberalizmus a maltere a modern Magyarországnak! Csak semmi hatalmi elmélet, csak semmi állami beavatkozás, csak semmi felekezeti féltékenység, csak semmi felülről céltudatosan irányított faji politikai Magyar

az, aki magyarnak vallja magát”. Így zümmögték bele a magyar fülekbe ezek a gonosz gondolatlegyek álmosító danájukat. S a botor magyar valóban el is álmosodott tőlük.

Nos, *fölébredtünk. S első gondolatunk: „Der Wille zur Macht!”* Hatalmat akarunk! A magyar faj és nemzet hatalmát akarjuk idebent s a magyar nemzeti állam hatalmát akarjuk kifelé! Szabadság, liberalizmus, szabadverseny „ki-ki magának?” Lári-fári! *Csontja velejéig magyar társadalmat, erős magyar államot akarunk.* Tehát magyar sajtót, magyar irodalmat, magyar iskolát és gyökeresen magyar hadsereget, magyar ipart és kereskedelmet, magyar földet, magyar börzét, keresztény magyar erkölcsöt és magyar Istent. Tanultunk valamit a marxizmusból is, nem hiába viharzott el fejünk fölött két idegenlelkű forradalom: a gazdasági életet elhanyagoltuk a múltban, pedig a gazdasági élet hatalmi pozícióinak birtokától függ döntő részben minden földi hatalom. Most már tudjuk. Tehát ezeket a gazdasági hatalmi pozíciókat egészen a tőzsdetanácsig meg kell szereznünk a keresztény magyarság számára. Es pedig minden áron! Hogy 10 évig, 20 évig, 50 évig fog-e eltartani ez a visszasajátítási hadjárat, egyre megy. Vissza akarjuk és vissza fogjuk őket szerezni. *Szakítunk az élet álmos magyar szta-*

tikai szemléletével s áttérünk az élet dinamikai szemléletére. Az élet harc és nem béke, mozgás és nem helybenállás. Eszmék, elvek, jelszavak nekünk csak annyit érnek és csak addig kellenek, amennyit és ameddig az új, egészséges és gyökerében keresztény magyar társadalom s az új hatalmas magyar állam fölépítésében nekünk segítségünkre vannak. Tanulunk a zsidóktól és mint Jákob egykor Jehovát, mi is megfogjuk Hadurat és addig birkózunk vele, míg meg nem áld minket.

Láthattuk, hogy a zsidókat fajilag nem tudta a magyar megemészteni, aminthogy a zsidókat eddig egyetlen nép, nálunk sokkal hatalmasabbak sem tudták megemészteni. Ebből a bizonyosságból tehát le kell vonnunk a következést: a zsidóságot hatalmilag vissza kell szorítanunk annyira, hogy a maga külön lelki alkatával és külön faji akaratával a magyar nemzeti állam és társadalom magyarságét és magyar erejét többé ne veszélyeztethesse. Nem tönkretenni akarjuk őket, nem megsemmisíteni, nem az érvényesülés és a munka elől elzárni, csupán arra lesz gondunk, hogy a jövőben valóban a magyar nemzeti államnak dolgozzanak a törzsökös magyarság irányítása mellett. *Minden ember, minden társadalmi réteg, osztály vagy faj, ha fölül van,*

a maga lelke és akarata szerint akarja berendezni életét: a magyar is, a zsidó is, a német is. S ha a zsidó kezében döntő hatalom van, nem lehet tőle kívánni, hogy mások akarata és világnézete szerint rendezze be azt a hatalmi kört, mely fölött rendelkezik. Ezért nem szabad a zsidóságnak a magyar élet legelejére kerülnie, ahonnan a társadalmat és államot irányítani kell és lehet.

Ez az itt körvonalozott világnézet újnak és szokatlannak tetszhet első pillanatra. De csak le kell szállnunk a magyar lélek mélyébe és bele kell hatolnunk a magyar történelmi és világpolitikai adottságok szövevényébe, hogy lássuk: ennek a világnézetnek ösztönös alapjai készek, csak tudatossá kell azt tennünk és tovább építenünk az ősi alapokon. Ezt az erkölcsi és hatalmi pillért talán elborította mocsár és gyom, de azért eldugottan, megrongáltan és elhanyagoltan is ott van a magyar lélekben. S ez alapjaiban ősi, tudatos kifejlésében új magyar világnézet horizontjában egy alapjaiban ősi, de kifejtésében új Magyarországnak kell kiépülnie. Új világnézethez azonban új emberek kellenek. *Másy különb, erősebb, magyarabb és keresztényebb magyarok nálunk!* S ezért éppen *azokon az intézményeken kell az építést elkezdenünk, amelyektől ez új ember kitenyésztődése leginkább*

függ: a keresztény egyházakon, az iskolán, hadseregen, irodalmon, sajtón.

*

Semmi kétség: a jövő kútja sokkal mélyebben fúrt kút kell legyen, mint a múlté volt, különösen a közelmúlté. Liberális mocsár-vízre nincs szükségünk. Behányhatatlan szekadékot akarunk ásni a közelmúlt s a jövő közé, mélyebbet a mainál, hogy összekapcsolódhassunk jobban a történelmi múlttal. *Nem az intézmények, hanem a lelkek forradalmát hirdetjük: az új magyar embert.*

A magyarabb, keresztényebb, egyéni önfeláldozásban és faji nagyotakarásban megacélosodott magyar ember föl fogja építeni az új Magyarországot is — a régi határok között

Ez az új Magyarország *északi tisztaságban, északias erkölcsben* megújhodott *turáni őserőt* fog belevinni a népek nagy harcába. Ez az új magyarság *katonásabb szellemű* lesz a réginél s egyben *szociálisabb szellemű* is. Katonás és társadalmias szelleme a maga képére fogja lassan átformálni a hadseregen és az iskolán át az egész magyar élet szellemét s végül a politikai, gazdasági és kulturális intézményeket is. Nem intézmények fogják a jobb világot s különb embert megteremteni, amint azt a szocializmus hirdeti Marxig és Marxon

túl, hanem a különb emberek fogják megteremteni a jobb intézményeket s azokon keresztül a jobb jövőt. A XIX. század s a XX. század első két évtizedének embere mind jobban elvesztette szemei elől az embert. Innen tragédiája. Nézzünk csak végig a magyarországi szocializmus történetén és a szociális alkotások történetén egymás mellett. A szociális megértés és érzék valóban megdöbbentően csekély volt a háborúelőtti és a háborús Magyarországon. Ez a szociális érzéketlenség volt a régi magyar politika végzetes hibája, nem a közjogi konzervativizmus. Az ipari- és földmunkással, kisiparossal és kishivatalnokkal, egyáltalán a kisemberrel a magyar politikának semmiféle pártja és szárnya nem törődött és nem foglalkozott komolyan, nyugodt lélekkel mondhatjuk, még a szociáldemokrata párt sem. Valamennyien párthatalmi fantomok után futkostak, alkotáshoz sem szívük nem volt, sem idejük. Ez a régi magyar liberális politika egy szégyenletes, idegen, levantei szellemű zugkapitalizmust engedett itt nyakába nőni az országnak, Budapesten keresztül. Félszázad előttről való ásatag ipartörvény s annak is lelkiismeretlenül végrehajtott intézkedései „védelmezték” a magyar munkást a mindenütt szabadon és egyre jobban fölburjárnzott kizsákmányolással szem-

ben. Liberális világot éltünk: ki-ki magának! Gyárakat lehetett építeni ebben a „szabad” világban, anélkül, hogy a munkások számára emberi lakásokról is kellett volna gondoskodni. Üzemeket lehetett itt beállítani a legkezdetlegesebb munkásvédelmi és munkásjóléti berendezések nélkül. Sokmilliós üzemeket ventillátorok nélkül I Szégyen és gyalázat a régi magyar politikára, hogy ezt tűrte, de szégyen és gyalázat a szociáldemokráciára is, hogy nem a munkás egészségével és jólétével törődött elsősorban, hanem a henye és meddő és nemzetgyilkos ultraliberális radikális politika szekerébe fogta bele magát s a politikai túzok kedvéért elhanyagolta a szociális verebet. Ez a szociáldemokrácia azonban az októberi forradalommal az ország hatalmának tényleges birtokába jutott s azt kezében is tartotta majdnem egy esztendeig. Megmutathatta volna, mit tud maradandót alkotni a munkás számára. És az eredménye vagy csak szociális nyoma is ennek a szocialista-kommunista hatalomnak az abszolút semmi. Üzemek, melyek ventillátor nélkül dolgoztak a régi ~ szénben bő — időkben, ventillátor nélkül dolgoztak a forradalom után bekövetkezett — szénben szűk — időkben is, amikor pedig a gázfejlesztés tökéletlenségei a szénhiány miatt odáig fokozódtak,

hogy egyenesen tűrhetetlenné tették a gázüzemű műhelyek levegőjét (pl. a nyomdákban). A Károlyi-Pogány-féle rendszer éppoly kevéssé törődött mindezzel, mint a proletárdiktatúra. Bizonyságául annak, hogy nem rendszerektől kell várnunk a jobb jövőt, hanem különb emberektől. S az új magyar ember az új Magyarországban, a keresztény erkölcs és szigorú kötelességtudás Magyarországában a magyar gazdasági élet évtizedek óta hegyekké nőtt szemetét és antiszociális gyalázatát nem fogja tűrni. Minden emberből valóban embert nevelni, önérzetes, öntudatos, testben, jellemben erős embert: ez a programm szociális programm is. Azt a gálád ezerfejű kizsákmányolást, lakásnyomort, árdrágítást, uzsorát, a munkanélküli könnyű meggazdagodás életformáit, melyek Magyarországot és elsősorban Budapestet levantei színvonalra sülyesztették, drákói ököllel meg kell semmisítenünk. Annak a világnak lassan mégis el kell múlnia fejünk fölött, amelyben büntetlenül lehetett gyalázatos kapitalista kapzsiságból gázmérgezésbe és más betegségbe, a halálba is hajszolni egészséges, dolgos, derék embereket. Eljön még az idő, amikor a munkásbetegsegélyző pénztár minden orvosa el fog járni pontosan betegéhez akkor is, ha az nem honorálhatja külön a maga

szegénységében. Eljön az idő, hogy a nyomorékká vált munkás vagy gyermeke meg fogja kapni a maga műlábát a mai faláb helyett a munkásbiztosító szervezettől. Eljön az az idő is, mikor a vállalkozó gondoskodni lesz kénytelen a munkás becsületes lakásáról, hogy a tőke fürdőket és könyvtárakat, munkáskaszinókat, olvasótermeket fog berendezni a munkás száméra, amint az Németországban van. De Németországban sem a mai tehetetlen, pipogya és felemás forradalmi rendszer alkotta meg mindezt, hanem a nacionalista-militarista Németország, tagadhatatlanul a hazafias német szociáldemokrácia döntő segítségével. Sőt a császári Németország e nagyszerű alkotásához az új köztársasági Németország vajmi kevés komoly szociális eredményt tudott hozzáfűzni. Ez a szociálisabb korszak nálunk is csak egy egészséges és hatalmas nemzeti föllendülés során érkezhet el. Az ország gazdasági nyomorúsága és nemzeti szerencsétlensége miatt bizonyára lassabban fog haladni a szociális építkezés, mint szeretnők, de elmaradni nem fog.

A magyar föld sem lesz már sokáig Eldorádója minden jött-ment, mohó, lelkiismeretlen himpellérnek; ide már nem sokáig fog beszivárogni a világ minden részéből kivetett emberszemét, hogy itt pók módjára teleszívja

magát a magyar nép piros vérével. *Erkölcsi mésszel fogjuk belocsolni ezt az egész megfertőzött drága magyar földet* és kiirtjuk az erkölcsi és politikai dögvész fészkeit. Mindezt azonban nem tudhatjuk valóra váltani, ha a muli szociális érzéketlenségét és a közelmúlt radikális és szocialista mozgalmainak szociális mázolású szélső individualizmusát föl nem váltja *egy új, kimélyült, a keresztény vallásosság arany szálaival átszőtt igazi szociális megértés.* A keresztény erkölcs, a kötelesség, önfegyelem és önfeláldozás szelleme lakozik az igazi szociális gondolatban és ennek a szociális szellemnek semmi, de semmi köze ahhoz a szélső liberális-individuális életfelfogáshoz, melyből a Jásziak, Szendék, Kunfi Zsigmondok és Pogány Józsefek, a galileisták és bolsevisták gondolat- és érzésvilága kikerült. Sőt valójában a munkásmozgalomnak, a munkásságnak magának sincs semmi lelki közössége ezekhez a nagyétvágyú, jólfejlett szélső kapitalista típusokhoz, akiket csupán ambíciójuk, mohóságuk és kielégítetlenségűk hajtott a munkásmozgalomba — a szegény magyar munkásság szerencsétlenségére.

*

Ezek szerény nézetem szerint azok az erkölcsi, politikai és szociális irányvonalak,

melyek között a magyar keresztény sajtónak bele kellene kapcsolódnia a nemzeti és faji megújhodás évtizedekre tervezett programmjába.